00275469

C40/5/2

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ

សំណុំរឿងលេខ	៖	០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ ១៤)
កាលបរិច្ឆេទនៃការបញ្ជូន	៖	ថ្ងៃទី២៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩
ភាគីបញ្ជូន	៖	ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា
ភាសាដើម	៖	អង់គ្លេស
ប្រភេទឯកសារ	៖	សាធារណៈ (ឯកសារដែលបានលុបចោលខ្លះ)

ឯកសារទទួល
DOCUMENT RECEIVED/DOCUMENT REÇU
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date of receipt/Date de reception): 28 / 01 / 2009
ម៉ោង (Time/Heure): 13:10
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé du dossier: SANN RADA

ឯកសារដែលបានលុបខ្លះសម្រាប់សាធារណៈនៃចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា នៅនឹងសារណាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹង ដីកាបដិសេធការដោះលែងឲ្យមានសេរីភាព ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨" របស់ ខៀវ សំផន បានដាក់ជូនកាលពីថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩

បញ្ជូនដោយ៖

ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា៖

លោកស្រី ជា លាង

លោក Robert PETIT

លោក យ៉េត ចរិយា

លោក William SMITH

លោក ពេជ្រ សម្បត្តិ

លោក Vincent de WILDE d'ESTMAEL

ឯកសារបានថតចម្លងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដើម
CERTIFIED COPY/COPIE CERTIFIÉE CONFORME
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ នៃការបញ្ជាក់ (Certified Date/Date de certification): 27 / 01 / 2009
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé du dossier: C. A. Ny

ចែកចាយជូន៖

អង្គបុរេជំនុំជម្រះ៖

ចៅក្រម ប្រាក់ គឹមសាន, ប្រធាន

ចៅក្រម Rowan DOWNING

ចៅក្រម ន័យ ថុល

ចៅក្រម Katinka LAHUIS

ចៅក្រម ហួត វុទ្ធី

មេធាវីការពារក្តីរបស់ ខៀវ សំផន៖

លោក សរ សូវាន

លោក Jacques VERGÈS

C40/5/2

សំណុំរឿងលេខ: ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ ១៤)

១. សេចក្តីផ្តើម

១. សហព្រះរាជអាជ្ញា ឆ្លើយតបទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តី ("បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍")[1] ដែលបានដាក់កាលពីថ្ងៃទី២៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ដើម្បីស្វែងរកឲ្យមានការកែប្រែលើដីការបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ("ស.ច.ស") ដែលបដិសេធសំណើសុំការដោះលែងឲ្យមានសេរីភាពជាបន្ទាន់ ("ដីកាបដិសេធការដោះលែង") របស់ ខៀវ សំផន ("ជនត្រូវចោទ" ឬ "ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍")[2] ។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តីនេះ បានដាក់ស្របតាមវិធាន៦៤.២ និងវិធាន៧៤.៣.ច នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក ។ មេធាវីការពារក្តីអះអាងថា ជនត្រូវចោទគួរតែត្រូវបានដោះលែង ដោយសារ (១) សេចក្តីសម្រេចរបស់ ស.ច.ស មានការពារព័ន្ធទៅនឹងកំហុសឆ្គងផ្នែកច្បាប់ ដូចដែលសេចក្តីសម្រេចនេះ មិនបានគិតគូរទៅលើកាលៈទេសៈទាំងមូលនៃករណីដើម្បីយកមកធ្វើជាយុត្តិកម្ម និងដោយសារតែឈរទៅលើតែមូលដ្ឋានទម្ងន់នៃបទឧក្រិដ្ឋនានាដែលបានចោទប្រកាន់តែប៉ុណ្ណោះ[3] ។ (២) សេចក្តីសម្រេចរបស់ ស.ច.ស មានការពាក់ព័ន្ធទៅនឹងកំហុសឆ្គងផ្នែកអង្គហេតុ ដូចដែលសេចក្តីសម្រេចនេះ មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងឲ្យឃើញអំពីហានិភ័យពិតប្រាកដនៃការគាបសង្កត់ ទៅលើសាក្សី និងជនរងគ្រោះ ហានិភ័យនៃការធ្វើឲ្យខូចសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ឬ ហានិភ័យចំពោះសុវត្ថិភាពផ្ទាល់ខ្លួន[4], (៣) ការដោះលែង គឺជាវិធានការសមស្របតែមួយគត់[5] និងគ្មានឧបសគ្គសម្រាប់ការដោះលែងដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ឡើយ[6], និងថា (៤) ការឃុំខ្លួនដើមបណ្តឹង

---

[1] *ករណីរបស់ ខៀវ សំផន,* សារណាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាបដិសេធដោះលែងឲ្យមានសេរីភាព, ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨" របស់ ខៀវ សំផន, សារណាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨, C40/5/1, ERN 00269865-82 (ភាសាអង់គ្លេស) និង ERN 00242969-94 (ភាសាខ្មែរ) [(*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍] ។

[2] *ករណីរបស់ ខៀវ សំផន,* ដីកាសម្រេចបដិសេធសំណើសុំដោះលែងឲ្យមានសេរីភាព, ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨, C40/4, ERN 00236261-71 (ភាសាអង់គ្លេស) និង 00235045-65 (ភាសាខ្មែរ) [(*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* ដីកាបដិសេធការដោះលែង)]; សំណើសុំឲ្យមានការដោះលែងឲ្យមានសេរីភាពជាបន្ទាន់ របស់ មេធាវីការពារក្តី ចុះថ្ងៃទី៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨, C40, ERN 00233119-30 (ភាសាអង់គ្លេស), ERN 00228906-18 (ភាសាបារាំង) និង 00228887-905 (ភាសាខ្មែរ) [(ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា សំណើសុំដោះលែងជាបន្ទាន់របស់មេធាវីការពារក្តី")] ។

[3] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, C40/5/1, កថាខ័ណ្ឌទី៣, ២៣-៤២ ។

[4] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, C40/5/1, កថាខ័ណ្ឌទី៤, ៤៣-៨០ ។

[5] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, C40/5/1, កថាខ័ណ្ឌទី៥, ៨១-៨៣ ។

[6] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, C40/5/1, វាក្យខ័ណ្ឌ ខ, កថាខ័ណ្ឌទី៤៣-៨០ ។

ឧទ្ធរណ៍មានរយៈពេលលើសពីមួយឆ្នាំហើយ ហើយដំណើរការនីតិវិធីមានកង្វះខាតលើការយកចិត្តទុកដាក់[7] ។

២. សហព្រះរាជអាជ្ញា ស្នើដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ("អ.ប.ជ") បដិសេធចោលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ដោយឈរលើទឡ្ហីករណ៍ដូចតទៅ៖

(ក) ដោយសារបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាក់ទងនឹងការដោះលែងបណ្តោះអាសន្ន វាគឺជាបន្ទុករបស់ជនត្រូវចោទ ដើម្បីបង្ហាញភស្តុតាងឱ្យឃើញថា កត្តានានាដែលកំពុងយកធ្វើជាយុត្តិកម្មសម្រាប់ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន មិនមានទៀតឡើយ ។

(ខ) ដីកាបដិសេធការដោះលែង គឺបានផ្តល់សំអាងហេតុដែលមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ និងសមល្មមថា ស.ច.ស បានដាក់ចេញដោយគិតគូរអំពីទឡ្ហីករណ៍ផ្នែកច្បាប់ និងអង្គហេតុ មុននឹងចេញដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួន និងក៏មិនជាប់កាតព្វកិច្ចត្រូវបញ្ជាក់ពី កត្តានានាទាំងអស់នោះដែរ ។

(គ) រយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន មិនមែនគ្មានមូលហេតុនោះទេ ហើយក៏គ្មានកង្វះការយកចិត្តទុកដាក់ហ្មត់ចត់របស់ ស.ច.ស ក្នុងការអនុវត្តន៍កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ។

(ឃ) បញ្ហានៃសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចនៃការបកប្រែសរសេរ គឺជារឿងដាច់ដោយឡែកពីបញ្ហានៃនីត្យានុកូលភាពនៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន និងការរង់ចាំនៅចំពោះមុខ អ.ប.ជ នាពេលបច្ចុប្បន្ន ។ អំណះអំណាងដដែលៗនៅលើបញ្ហានេះ នៅក្នុងសារណាបន្តបន្ទាប់គ្នារបស់មេធាវីការពារក្តី គឺមិនពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការដោះលែង/ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នទេ ហើយអាច រួមបង្កើតឱ្យមានវិធានការដែលនាំឱ្យមានការអូសបន្លាយ ។ អ.ប.ជ មិនផ្អាកដំណើរការនីតិវិធីណាមួយទេ នាពេលអនាគត បើសិន អ.ប.ជ សម្រេចថា សិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទត្រូវបានគេរំលោភមែននោះ ស.ច.ស នឹងត្រូវអនុវត្តតាមសេចក្តីសម្រេចនោះជាបន្ទាន់ ។

(ង) ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ មិនបានបង្ហាញឱ្យឃើញអំពីស្ថានភាពផ្លាស់ប្តូរណាមួយ តាំងពី

[7] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, C40/5/1, កថាខ័ណ្ឌទី៨៤-៨៥ ។

គាត់ត្រូវបានចាប់ឃុំខ្លួនពីដំបូង ដោយ ស.ច.ស នៅថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ មក (“ដីកាសម្រេចឃុំខ្លួន”)[8] ។ នៅក្នុង ដីកាបដិសេធការដោះលែង ដោយបានធ្វើការវាយតម្លៃទៅលើភស្តុតាងនៅក្នុងសំណុំរឿងនោះ ស.ច.ស បានកត់សំគាល់ថា លក្ខខណ្ឌតម្រូវនៅក្រោមវិធាន ៦៣.៣.ក និងវិធាន៦៣.៣.ខ.១, វិធាន៦៣.៣.ខ.២, វិធាន៦៣.៣.ខ.៤, និង វិធាន ៦៣.៣.ខ.៥ នៅតែបានបំពេញទៅតាម ហើយ “ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន”នៅតែជាវិធានការចាំបាច់មួយ បើផ្អែកទៅលើទឡ្ហីករណ៍ទាំងនោះ:”[9] ។

(ច) សំណុំរឿងនាពេលបច្ចុប្បន្ន មានភស្តុតាងដែលអាចបំពេញចំពោះអ្នកសង្កេតការណ៍ឯករាជ្យ នៅក្នុងដំណាក់កាលនៃកិច្ចស៊ើបសួរនេះ ដែលថា ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍អាចត្រូវបានប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋនានា ដែលនៅពេលបច្ចុប្បន្ននេះ គាត់កំពុងតែស្ថិតនៅក្រោមកិច្ចស៊ើបសួរ ។ ជាការបន្ថែម លក្ខខណ្ឌបែកចេញខុសៗគ្នាចំនួន៤ ក្នុងចំណោមលក្ខខណ្ឌទាំង៥ ដែលចាំបាច់សម្រាប់ការឃុំខ្លួន ក្រោមវិធាន៦៣.៣.ខ គឺមកទល់ពេលនេះនៅតែត្រូវបានបំពេញ ដើម្បីជាយុត្តិកម្ម សម្រាប់ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ។ ជាពិសេស ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ គឺនៅតែជាវិធានការចាំបាច់មួយ ដើម្បី (១) ការពារសាក្សី និងជនរងគ្រោះ, (២) ដើម្បីថែរក្សាភស្តុតាង និងការពារមិនឲ្យបំផ្លាញភស្តុតាង, (៣) ដើម្បីការពារសន្តិសុខឲ្យជនត្រូវចោទ និង (៤) ដើម្បីរក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ។

២. ប្រវត្តិនីតិវិធីពាក់ព័ន្ធ

៣. នៅថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ សហព្រះរាជអាជ្ញា បានដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរមួយ ដែលលំអិតអំពីអង្គហេតុនានា ព្រមទាំងបង្ហាញឈ្មោះដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ និងជនសង្ស័យបួននាក់ផ្សេងទៀត ថាជាអ្នកទទួលខុសត្រូវចំពោះបទឧក្រិដ្ឋជាក់លាក់ ដែលស្ថិត

---

[8] *ករណីរបស់ ខៀវ សំផន,* ដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នរបស់ក.ស.ច, ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧, C26, ERN 00152991-96 (ភាសាបារាំង), 00156700-05 (ភាសាអង់គ្លេស) និង 00152973-78 (ភាសាខ្មែរ) [(*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* ដីកាសម្រេចឃុំខ្លួន)] ។

[9] ដីកាបដិសេធការដោះលែង, C40/4, កថាខ័ណ្ឌទី ១១/២២ ។

00275473

C40/5/2

នៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់តុលាការនេះ[10]។ នៅថ្ងៃទី១៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៧ សហព្រះរាជអាជ្ញា បានដាក់ "ឯកសារ និងប្រភពច្បាប់បន្ថែមដើម្បីគាំទ្រទៅលើទឡ្ហីករណ៍ សម្រាប់ការឃុំខ្លួនជនសង្ស័យជាបណ្ដោះអាសន្ន"[11] ។ ជនត្រូវចោទរូបនេះ ត្រូវបានចាប់ខ្លួននៅថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ និងបាននាំខ្លួនមកចំពោះមុខ ស.ច.ស ដើម្បីចូលបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូង[12] និងសវនាការដេញដោលមួយ[13] ហើយត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ និងបទបំពារបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ ចុះថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៤៩[14]។ ស.ច.ស បានចេញដីកាសម្រេចឱ្យឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នជនត្រូវចោទ សម្រាប់រយៈពេលមិនលើសពីមួយឆ្នាំ ("ដីកាសម្រេចឃុំខ្លួន") នៅថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧[15] ។ មេធាវីការពារក្ដី បានប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់នឹងដីកាសម្រេចនេះ ដោយដាក់សារណាជាលាយលក្ខណ៍អក្សរមួយ នៅថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៧ ដោយផ្អែកទៅលើតែវិធាន៦៣.៣.ក ("វិធានផ្ទៃក្នុង") តែមួយប៉ុណ្ណោះ ។ សហព្រះរាជអាជ្ញា បានដាក់សារណាតបរបស់ខ្លួន ទៅនឹងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នេះ នៅថ្ងៃទី៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨ និងដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីដាក់ នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៨[16] ។ អ.ប.ជ បានបើកសវនាការ នៅថ្ងៃទី២៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៨ ប៉ុន្តែបានពន្យារ

---

[10] ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ, ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧, D3, ERN 00147244-7399 (ភាសាអង់គ្លេស), ERN 00197410-7545 (ភាសាបារាំង) និង ERN 00185898-6167 (ភាសាខ្មែរ) ។

[11] *ករណីរបស់ ខៀវ សំផន*, សេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីការបង្ហាញឯកសារ និងប្រភពច្បាប់បន្ថែម ដើម្បីគាំទ្រទៅលើទឡ្ហីករណ៍ សម្រាប់ការឃុំខ្លួនជនសង្ស័យជាបណ្ដោះអាសន្ន, ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៧, **D29** និង **D29/1**, ERN 00148902-04 និង 00148965-9841 (ភាសាអង់គ្លេស) ។ ការបង្ហាញជូននេះ ក៏មានរួមបញ្ចូលឯកសារអំពីអង្គហេតុចំនួន៣៣ច្បាប់ ដែលមានលក្ខណៈជាក់លាក់ចំពោះ ខៀវ សំផន នៅក្នុង **ឧបសម្ព័ន្ធ ក** ផងដែរ, ERN 00149340-566 (ភាសាអង់គ្លេស) ។

[12] *ករណីរបស់ ខៀវ សំផន*, កំណត់ហេតុនៃចូលបង្ហាញខ្លួនដំបូង, ស.ច.ស, ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧, **D42**, ERN 00153319-22 (ភាសាអង់គ្លេស), 00153333-36 (ភាសាបារាំង) និង 00153228-35 (ភាសាខ្មែរ) ។

[13] *ករណីរបស់ ខៀវ សំផន*, កំណត់ហេតុនៃកិច្ចពិភាក្សាដេញដោល, ស.ច.ស, ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧, **C25**, ERN 00153266-70 (ភាសាអង់គ្លេស), 00153296-301 (ភាសាបារាំង) និង 00153228-35 (ភាសាខ្មែរ) ។

[14] នៅថ្ងៃដដែលនេះដែរ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានដាក់ទឡ្ហីករណ៍បន្ថែម ដើម្បីគាំទ្រដល់ការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នៈ ទឡ្ហីករណ៍បន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ក្នុងការគាំទ្រការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នលើឈ្មោះ ខៀវ សំផន, ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧, **C28**, ERN 00153050-65 (ភាសាខ្មែរ), 00153041-49 (ភាសាអង់គ្លេស) និង 00161635-43 (ភាសាបារាំង) ។

[15] ដីកាសម្រេចឃុំខ្លួន, **C26** ។

[16] *ករណីរបស់ ខៀវ សំផន*, សារណាបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧, សារណា ចុះថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៧, **D26/I/3**, ERN 00158303-14 (ភាសាអង់គ្លេស); ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ ខៀវ សំផន ដែលជំទាស់នឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧, ចម្លើយតប

ពេលទៅវិញដោយសារតែ "មានផលវិបាក បណ្ដាលមកពីអាកប្បកិរិយារបស់មេធាវីការពារក្ដីអន្តរជាតិ" ដែលបានទទួលការព្រមានពី អ.ប.ជ ស្របតាមវិធាន៣៨[17] ។ មេធាវីការពារក្ដីបានដាក់ពាក្យសុំដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្នលើកទីមួយ នៅថ្ងៃទី១៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨ ដែលត្រូវបានបដិសេធ តាមរយៈដីកាសម្រេចរបស់ ស.ច.ស ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០០៨ ។ សេចក្ដីជូនដំណឹងពីបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ត្រូវបានដាក់ដោយមេធាវីការពារក្ដី នៅថ្ងៃទី ៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨[18] ប៉ុន្តែបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ក៏ត្រូវបានច្រានចោលជាបន្តបន្ទាប់ ។ នៅថ្ងៃទី២២ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ២០០៨ មេធាវីការពារក្ដីបានដាក់បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍មួយ នៅចំពោះមុខ អ.ប.ជ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចស្ដីពីសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចរបស់ភាគីទាក់ទងនឹងការបកប្រែ ដែលត្រូវបានដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពរង់ចាំ ("បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ស្ដីពីការបកប្រែ")[19]៖ សវនាការជាសាធារណៈមួយ ត្រូវបានធ្វើឡើង នៅថ្ងៃទី៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨[20] ។ នៅថ្ងៃទី៨ ខែ

ចុះថ្ងៃទី៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨, D26/I/9, ERN 00160767-95 (ភាសាអង់គ្លេស); សេចក្ដីសន្និដ្ឋានរួមរបស់សហមេធាវីភាគីដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី តបទៅនឹងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន, ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៨, **C26/I/21**, ERN 00178205-52 (ភាសាអង់គ្លេស) ។

[17] *ករណីរបស់ ខៀវ សំផន*, សេចក្ដីសម្រេចលើសំណើសុំពន្យារពេលសវនាការលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នរបស់ អ.ប.ជ, ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៨, **C26/I/26**, ERN 00180341-44 (ភាសាអង់គ្លេស); កំណត់ហេតុសវនាការរបស់ អ.ប.ជ ថ្ងៃទី២៣ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៨ លើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់នឹងដីកាឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន, ចុះថ្ងៃទី២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨, **C26/I/25**, ERN 00185534-41 (ភាសាអង់គ្លេស) ។

[18] *ករណីរបស់ ខៀវ សំផន*, ពាក្យបណ្ដឹងសុំដោះលែងលោក ខៀវ សំផន ឱ្យមានសេរីភាពបណ្ដោះអាសន្ន ដោយមូលហេតុសុខភាព, ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨, **C36**, ERN 00195934-35 (ភាសាអង់គ្លេស), 00195936-37 (ភាសាបារាំង) ។ សេចក្ដីសង្កេតរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា លើសំណើរបស់មេធាវីការពារក្ដី សុំឱ្យដោះលែង ខៀវ សំផន ពីការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន, ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨, **C36/II**, ERN 00196966-69; ដីកាសម្រេចបដិសេធសំណើសុំឱ្យដោះលែង របស់ ស.ច.ស, ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨, **C36/III**, ERN 00197169-73 (ភាសាបារាំង) និង 00198508-12 (ភាសាអង់គ្លេស); សៀវភៅចុះបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ និងសេចក្ដីជូនដំណឹងអំពីបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍, ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨, **C36/III/1**, ERN 00198209-12 (ភាសាអង់គ្លេស) ។ ទឡ្ហីករណ៍នៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ មិនធ្លាប់មានបានដាក់ទេ ។

[19] *ករណីរបស់ ខៀវ សំផន*, សារណាបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ក្រុមការពារក្ដី ចំពោះការបដិសេធសំណើសុំបកប្រែសំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌរបស់លោកខៀវ សំផន, ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨, **A190/I/1**, ERN 00212334-52 (ភាសាអង់គ្លេស) និង ERN 00207411-29 (ភាសាបារាំង) [(*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ស្ដីពីការបកប្រែ)] ។ ដីកាសម្រេចស្ដីពីសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចរបស់ភាគីទាក់ទងនឹងការបកប្រែ, ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨, **A190**, ERN 00196923-30 (ភាសាអង់គ្លេស) [(*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* ដីកាសម្រេចស្ដីពីសិទ្ធិនៃការបកប្រែ)] ។

[20] *ករណីរបស់ ខៀវ សំផន*, សេចក្ដីសម្រេចលើពាក្យសុំឱ្យមានសវនាការជាសាធារណៈ របស់លោក ខៀវ សំផន, ចុះថ្ងៃទី៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨, **A/90/I/8**, ERN 00236251-54 (ភាសាអង់គ្លេស); ដីកាកែប្រែកាលបរិច្ឆេទសវនាការជាសាធារណៈ, ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែ

00275475

C40/5/2

តុលា ឆ្នាំ២០០៨ មេធាវីការពារក្តីបានដកបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន[21] របស់ខ្លួនវិញហើយបានដាក់សំណើសុំដោះលែងជាបន្ទាន់មួយទៅ ស.ច.ស ស្របតាមវិធាន៦៤.២[22] ។ នៅថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ សហព្រះរាជអាជ្ញា បានដាក់សារណាតបរបស់ខ្លួន ទៅនឹងដីកាបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅពិនិត្យរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ស្តីពីសំណើរបស់ខៀវ សំផន សុំឱ្យមានការដោះលែងឱ្យមានសេរីភាពជាបន្ទាន់[23] ។ ស.ច.ស បានច្រានចោលសំណើសុំដោះលែងរបស់មេធាវីការពារក្តី ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ ២០០៨ ដែលជាដីកាសម្រេចដែលត្រូវបានគេតវ៉ាដេញដោល ហើយមេធាវីការពារក្តីក៏បានដាក់ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួនប្រឆាំងនឹង ដីកាបដិសេធការដោះលែង[24] នេះ នៅថ្ងៃទី២៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨[25] ។ ច្បាប់បកប្រែជាភាសាអង់គ្លេសនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ បានជូនដំណឹងដល់សហព្រះរាជអាជ្ញា នៅថ្ងៃទី៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩[26] ។

៤. ក្នុងគ្រានោះដែរ គឺត្រូវនឹងនៅថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ អនុលោមតាមវិធាន៦៣.៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ស.ច.ស បានជូនដំណឹងដល់ជនត្រូវចោទ និងមេធាវីការពារក្តីរបស់ខ្លួនថា ស.ច.ស បាននឹងកំពុងពិចារណាបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនជនត្រូវចោទនេះតទៅទៀត និងបានស្នើឱ្យបង្ហាញពីការកត់សំគាល់របស់ខ្លួន ក្នុងរយៈពេល១៥ ថ្ងៃ[27] ហើយមេធាវីការពារក្តី និង

វិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨, A/90/I/10, ERN 00238738-39 (ភាសាអង់គ្លេស); ប្រតិចារឹកនៃសវនាការលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨, ERN 00251973-018 (ភាសាអង់គ្លេស), 00252019-67 (ភាសាបារាំង) និង 00252068-114 (ភាសាខ្មែរ) ។

[21] *ករណីរបស់ ខៀវ សំផន*, សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការដកបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, ចុះថ្ងៃទី៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨, C26/I/30, ERN 00228787-93 (ភាសាបារាំង), 00236251-54 (ភាសាអង់គ្លេស); សេចក្តីសម្រេចរបស់ អ.ប.ជ ពាក់ព័ន្ធនឹងសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការដកបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨, C26/I/31, ERN 00231971-74 (ភាសាអង់គ្លេស) ។

[22] សំណើសុំដោះលែងជាបន្ទាន់របស់មេធាវីការពារក្តី, C40 ។

[23] ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹងដីកាបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅពិនិត្យរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ស្តីពីសំណើរបស់ ខៀវ សំផន សុំឱ្យមានការដោះលែងឱ្យមានសេរីភាពជាបន្ទាន់, ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨, C40/3, ERN 00234631-45 (ភាសាអង់គ្លេស) [(*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* ចម្លើយតបរបស់ក.ស.ព ទៅនឹងដីកាបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅពិនិត្យ)] ។

[24] ដីកាបដិសេធការដោះលែង, C40/4 ។

[25] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, C40/5/1 ។

[26] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, C40/5/1, ERN 00269865-82 (ភាសាអង់គ្លេស) ។

[27] *ករណីរបស់ ខៀវ សំផន*, សេចក្តីជូនដំណឹងរបស់ ស.ច.ស ស្របតាមវិធាន៦៣.៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង, ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨, C26/2, ERN 00235400-01 (ភាសាបារាំង) ។

ជនត្រូវចោទក៏បានដាក់ដូច្នេះមែន នៅថ្ងៃទី១៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨[28] ។ ស.ច.ស បានចេញដីកាសម្រេចអំពីការបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន របស់ខ្លួន ("ដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួន") នៅថ្ងៃទី១៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨[29] ហើយមេធាវីការពារក្តីក៏បានដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខ្លួននៅថ្ងៃទី៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨[30] ។ សហព្រះរាជអាជ្ញា បានដាក់សារណាតបរបស់ខ្លួនទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេច អំពីការបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ននេះ នៅថ្ងៃទី៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩ នេះ[31] ។

៥. ជាចុងក្រោយ នៅថ្ងៃទី៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ជនត្រូវចោទបានដាក់សំណើជាយថាហេតុ និងបន្ទាន់បំផុត ដើម្បីស្នើសុំឱ្យមានការដោះលែងឱ្យមានសេរីភាព នៅចំពោះមុខ អ.ប.ជ[32] ដែលត្រូវបដិសេធថា មិនអាចទទួលយកបានឡើយ ដោយប្រធាន អ.ប.ជ នៅថ្ងៃទី២៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨[33] ។

៣. សេចក្តីសន្និដ្ឋានបឋម

សវនាការផ្ទាល់មាត់មិនចាំបាច់ទេ

---

[28] *ករណីរបស់ ខៀវ សំផន*, សេចក្តីជំទាស់របស់ក្រុមការពារក្តី ទាក់ទងនឹងការបន្តការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន, ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨, C26/3, ERN 00238930-41 (ភាសាបារាំង), ERN 00238914-23 (ភាសាខ្មែរ) ។ សម្រាប់ភាសាអង់គ្លេស នៅមិនទាន់មាននៅឡើយរហូតមកដល់ពេលនេះ ។

[29] ដីកាសម្រេចអំពីការបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន, ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨, C26/4, ERN 00250773-81 (ភាសាអង់គ្លេស) [(*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* ដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួន)] ។

[30] *ករណីរបស់ ខៀវ សំផន*, សារណាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចបន្តថិរវេលាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន, ចុះថ្ងៃទី៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨, C26/5/1, ERN 00251782-98 (ភាសាអង់គ្លេស) ។

[31] *ករណីរបស់ ខៀវ សំផន*, ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេច អំពីការបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨, ចម្លើយតបចុះថ្ងៃទី៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩, C26/5/10, ERN 00270279-97 (ភាសាអង់គ្លេស) និង 00270298-326 (ភាសាខ្មែរ) ។

[32] *ករណីរបស់ ខៀវ សំផន*, សំណើជាយថាហេតុ និងបន្ទាន់បំផុតដើម្បីស្នើសុំឱ្យមានការដោះលែងឱ្យមានសេរីភាព, ចុះថ្ងៃទី៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨, C26/5/2, ERN 00249810-14 (ភាសាបារាំង), 00250603-07 (ភាសាអង់គ្លេស) និង 00249810-14 (ភាសាខ្មែរ); ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹងសំណើជាយថាហេតុ និងបន្ទាន់បំផុតដើម្បីស្នើសុំឱ្យមានការដោះលែងឱ្យមានសេរីភាព, ចុះថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨, C26/5/4, ERN 00250974-80 (ភាសាអង់គ្លេស), 00250981-91 (ភាសាខ្មែរ) ។

[33] សេចក្តីសម្រេចរបស់ អ.ប.ជ លើសំណើជាយថាហេតុរបស់លោកខៀវ សំផន សុំដោះលែងឱ្យមានសេរីភាព, , C26/5/5, ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨, ERN 00251469-74 (ភាសាអង់គ្លេស) ។

៦. វិធាន៧៧.៣.ខ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង អនុញ្ញាតឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះ កំណត់សម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ណាមួយ តែនៅលើមូលដ្ឋាននៃសេចក្តីសន្និដ្ឋានជាលាយលក្ខណ៍អក្សរតែរបស់ភាគីប៉ុណ្ណោះ បន្ទាប់ពីមានការពិចារណាទៅលើទស្សនៈផ្សេងៗរបស់ភាគីរួចមក ។ ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មិនបានសុំឱ្យមានសវនាការផ្ទាល់មាត់ណាមួយទេ ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ មិនបានលើកឡើងពីអំណះអំណាងខាងផ្នែកអង្គហេតុ ឬ អង្គច្បាប់ថ្មី ដែលចាំបាច់ត្រូវឱ្យមាន សវនាការផ្ទាល់មាត់ណាមួយនោះឡើយ ។ បញ្ហាស្តីពីសិទ្ធិនៃការបកប្រែ ដែលជារឿងនៅពីខាងក្រោយបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ត្រូវបានលើកយកមកជជែកវែកញែកជាសាធារណៈរួចហើយ នៅ ថ្ងៃទី៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ។ ដើម្បីប្រយោជន៍ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចរបស់តុលាការ សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមស្នើឱ្យ អ.ប.ជ ធ្វើការកំណត់សម្រេចនៅលើបណ្តឹងនេះ តែចំពោះសេចក្តីផ្លានជាលាយលក្ខណ៍អក្សរតែមួយមុខគត់ប៉ុណ្ណោះ ។

៤. អង្គច្បាប់

ក. បន្ទុកនៃភស្តុតាង

៧. មេធាវីការពារក្តីនិយាយថា "ជាគោលការណ៍ ជនត្រូវចោទ ត្រូវតែមានសេរីភាព" ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន កំពុងត្រូវបានស្ថិតនៅជាអញ្ញត្រកម្ម ។ សេចក្តីថ្លែងនេះ ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយផ្អែកទៅលើមាត្រា២០៣ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និង តាមការសន្មតដែលថា សច្ចធារណ៍នេះ ជាទូទៅត្រូវបានគេពិចារណាដោយសម័យប្រជុំពេញអង្គដើម្បីឱ្យមានភាពជាក់ស្តែង ហេតុដូច្នេះ មេធាវីការពារក្តីសន្និដ្ឋានថា វាជាការឥតប្រយោជន៍ដែលត្រូវដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងវិធាន អ.វ.ត.ក[34] ។ មេធាវីការពារក្តីតវ៉ាថា ស.ច.ស ខកខានមិនបានផ្តល់យុត្តិកម្មចំពោះសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនទេ ទាក់ទងនឹងស្ថានការណ៍ទាំងមូលនៃករណីនេះ ដែលថាដីកាសម្រេចរបស់ស.ច.ស បានពឹងផ្អែកទៅលើតែភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃបទឧក្រិដ្ឋតែប៉ុណ្ណោះ និងថា ស.ច.ស មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងអំពីអត្ថិភាពនៃហានិភ័យណាមួយនៅក្នុងវិធាន ៦៣.៣.ខ.១, វិធាន ៦៣.៣.ខ.៤ និង វិធាន ៦៣.៣.ខ.៥ នោះឡើយ[35] ។

---

[34] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, C40/5/1, កថាខ័ណ្ឌទី២៤, កំណត់សំគាល់ចុងទំព័រលេខ២១ ។

[35] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, C40/5/1, កថាខ័ណ្ឌទី៣, ២៤-៣៣, ៣៤-៤២, ៤៥ និង៤៦-៨០ ។

៨. ដូចបានបញ្ជាក់នៅក្នុងសេចក្ដីសន្និដ្ឋានមុនៗ[36] គេមិនមានគោលការណ៍ណែនាំជាក់លាក់ នៅក្នុងវិធាន ឬនៅក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ស្ដីពីបន្ទុកនៃភស្តុតាងនៅក្នុងសវនាការឃុំខ្លួនទេ ។ ប៉ុន្ដែ សំណើសុំដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្ន ដែលបានផ្អែកលើវិធាន៦៤.២ ដូចជាសំណើសុំរបស់មេធាវីការពារក្ដីមួយនេះជាដើម ត្រូវតែបានបែងចែកឲ្យខុសគ្នា អំពីការត្រួតពិនិត្យទៀងទាត់ខាងមិនបាននៅលើលក្ខខណ្ឌនៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន (វិធាន៦៣.៦ និងវិធាន៦៣.៧) និងលទ្ធភាពដែលថា ស.ច.ស អាចដោះលែងជនត្រូវចោទនៅពេលណាមួយក៏បាន ប្រសិនបើលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន លែងមានទៀតហើយ (វិធាន៦៤.១) ។ នៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ មេធាវីការពារក្ដី ចាំបាច់ត្រូវតែបង្កើតឲ្យមានធាតុផ្សំជាក់ស្ដែង ដើម្បីជាយុត្តិកម្មសម្រាប់ការដោះលែងជនត្រូវចោទ ប៉ុន្ដែមេធាវីខកខានមិនបានធ្វើដូច្នេះទេ ។ គោលការណ៍ណែនាំអាចនឹងរកបានផងដែរ នៅក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្ដរជាតិ ដែលតាមការអនុវត្តន៍ជាក់ស្ដែងគឺថា នៅពេលណាជនសង្ស័យត្រូវបានដាក់ឲ្យជាប់ឃុំឃាំងបណ្ដោះអាសន្ន បន្ទុកនៃភស្តុតាងត្រូវធ្លាក់ទៅលើមេធាវីការពារក្ដី[37] ដើម្បីបំពេញលក្ខខណ្ឌនានាដល់តុលាការ

---

[36] ឧទាហរណ៍ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹងដីកាបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅពិនិត្យ, C40/3, កថាខ័ណ្ឌទី៨-១០ ។

[37] *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Haradinaj* សេចក្ដីសម្រេចលើញត្តិស្នើសុំឲ្យដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្នរបស់ Ramush Haradinaj សំណុំរឿងលេខ IT-04-84-PT, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ICTY, ចុះថ្ងៃទី០៦ មិថុនា ២០០៥, កថាខណ្ឌទី២១ (C11/11, ប្រភពច្បាប់ C24); *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Prlic និងគូកន,* សេចក្ដីសំរេចលើញត្តិស្នើសុំឲ្យពិនិត្យពិចារណាឡើងវិញ បញ្ជាក់បំភ្លឺលើ សំណើសុំដោះលែង និងសំណើសុំប្ដឹងឧទ្ធរណ៍, សំណុំរឿងលេខ IT-04-74-AR65, អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ICTY, ចុះថ្ងៃទី០៨ កញ្ញា ឆ្នាំ២០០៤, កថាខណ្ឌទី២៨ (C11/11, ប្រភពច្បាប់ C37); *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Sesay និងគូកន,* សេចក្ដីសម្រេចលើញត្តិ ដាក់ជូនដោយ Morris Kallon ដែលស្នើសុំឲ្យដាក់ឲ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ, សំណុំរឿងលេខ SCSL-04-15-PT, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង SCSL, ចុះថ្ងៃទី២៣ កុម្ភៈ ២០០៤, (C11/11, ប្រភពច្បាប់ C42), កថាខណ្ឌទី២៩ (បញ្ជាក់ថា "ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ វាហាក់ដូចជាថា តាមរយៈករណីយុត្តិសាស្ត្រភាគច្រើនបំផុតរបស់ ICTY និង ICTR បង្ហាញឲ្យឃើញថា តាមរយៈដំណើរការប្រកបដោយការថ្លឹងថ្លែងទៅលើសេចក្ដីសន្និដ្ឋានរបស់ភាគីទាំងពីរ បន្ទុកនៃភស្តុតាងនៅតែធ្លាក់ទៅលើមេធាវីការពារក្ដីដដែល គឺមិនមែនធ្លាក់ទៅលើអយ្យការទេ"); *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Issa Hassan Sesay,* សេចក្ដីសំរេចលើពាក្យសុំឲ្យដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្នរបស់ Issa Sesay, សំណុំរឿងលេខ SCSL-04-15-PT, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង SCSL, ចុះថ្ងៃទី៣១ មីនា ២០០៤, កថាខណ្ឌទី៣៧ (C11/11, ប្រភពច្បាប់ C40); *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Fatmir Limaj និងគូកន,* សេចក្ដីសម្រេចលើសំណើសុំឲ្យដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្នរបស់ Fatmir Limaj, សំណុំរឿងលេខ IT-03-66-AR65, អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ICTY, ចុះថ្ងៃទី៣១ តុលា ២០០៣, កថាខណ្ឌទី៤០ (C11/11, ប្រភពច្បាប់ C27); *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Rahim Ademi,* សេចក្ដីសម្រេចលើញត្តិស្នើសុំឲ្យដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្ន, សំណុំរឿងលេខ IT-01-46-PT, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ICTY, ចុះថ្ងៃទី២០ កុម្ភៈ ២០០២, (C20/I/7, ប្រភពច្បាប់ B33), កថាខ័ណ្ឌទី១៩; *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Brdjanin និង Talic,* សេចក្ដីសំរេចលើញត្តិស្នើសុំឲ្យដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្នរបស់ Momir

ជាយុត្តិកម្មដើម្បីទទួលបាន "ការដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្ន"[38] ។ លើសពីនេះទៀត តុលាការអន្តរជាតិ និងតុលាការដែលធ្វើទៅជាលក្ខណៈអន្តរជាតិនានា បានចាត់ទុកការដោះលែងបណ្ដោះអាសន្ន ថាជាការលើកលែង ជាជាងតាមគោលការណ៍កំណត់[39] ។ ចៅក្រម

Talic, សំណុំរឿងលេខ IT-99-36-T, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ICTY, ចុះថ្ងៃទី២៨ មីនា ឆ្នាំ២០០១, កថាខណ្ឌទី១៧–១៨ (C11/11, ប្រភពច្បាប់ C16) ។

[38] នៅតុលាការ ICTY, ICTR និង SCSL, ការបង្គាប់ឲ្យដោះលែងអាចនឹងត្រូវបានធ្វើឡើង ប្រសិនបើតុលាការត្រូវបានគេបង្ហាញឲ្យឃើញនិងជឿជាក់ថា ជនសង្ស័យនឹងត្រូវចូលខ្លួននៅពេលសវនាការ និងថា ប្រសិនបើត្រូវបានដោះលែង ជនសង្ស័យនឹងមិនធ្វើឲ្យមានការគ្រោះថ្នាក់ដល់ជនរងគ្រោះ សាក្សី អ្នកដទៃទៀតណាម្នាក់ឡើយ ។ សូមអាន: វិធាន ៦៥ នៃវិធានស្ដីពីនីតិវិធី និងភស្តុតាង របស់ ICTY, (C11/11, ប្រភពច្បាប់ C10), វិធានស្ដីពីនីតិវិធី និងភស្តុតាង របស់ ICTR, (C11/11, ប្រភពច្បាប់ C8), និង វិធានស្ដីពីនីតិវិធី និងភស្តុតាង របស់ SCSL, (C11/11, ប្រភពច្បាប់ C11); *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Lukic,* សេចក្ដីសម្រេចលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ មេធាវីការពារក្ដី ដែលជំទាស់ទៅនឹងសេចក្ដីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង លើញត្តិស្នើសុំឲ្យដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្ន Sredoje Lukic, សំណុំរឿងលេខ IT-98-32/1-AR65.1, អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ICTY, ចុះថ្ងៃទី១៦ មេសា ២០០៧, កថាខណ្ឌទី៧ (C40/5/1, ប្រភពច្បាប់ C1) ។

[39] **ឧទាហរណ៍មួយចំនួននៃការបដិសេធនៅចំពោះមុខតុលាការ ICTY៖** *Prosecutor v. Darko Mrdja* សេចក្ដីសំរេចលើសំណើសុំឱ្យដោះលែងបណ្ដោះអាសន្នរបស់ Darko Mrdja, សំណុំរឿងលេខ IT-02-59-P, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរបស់ ICTY, ចុះថ្ងៃទី១៥ មេសា ២០០២, កថាខណ្ឌទី២៩ (C11/11, ប្រភពច្បាប់ C19); *Prosecutor v. Mile Mrksic,* សេចក្ដីសំរេចលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ដែលតវ៉ាប្រឆាំងនឹងការបដិសេធន៍មិនព្រមអនុញ្ញាតឲ្យដោះលែងបណ្ដោះអាសន្ន, សំណុំរឿងលេខ IT-95-13/1-AR65, អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍របស់ ICTY, ចុះថ្ងៃទី០៨ តុលា ២០០២, (C11/11, ប្រភពច្បាប់ C31); *Prosecutor v. Pasko Ljubicic,* សេចក្ដីសំរេចលើញត្តិរបស់មេធាវីការពារក្ដីស្នើសុំឲ្យដោះលែងជនជាប់ចោទជាបណ្ដោះអាសន្ន, សំណុំរឿងលេខ IT-00-41-PT, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរបស់ ICTY, ចុះថ្ងៃទី០២ សីហា ២០០២, (C11/11, ប្រភពច្បាប់ C35); *Prosecutor v. Limaj et al,* សេចក្ដីសំរេចលើការដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្នរបស់ Fatmir Limaj, សំណុំរឿងលេខ IT-03-66-PT, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរបស់ ICTY, ចុះថ្ងៃទី១២ កញ្ញា ២០០៣, (C11/11, ប្រភពច្បាប់ C26); ដែលបានបញ្ជាក់អះអាងដោយ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ នៅក្នុងករណី *Prosecutor v. Fatmir Limaj et al.,* សេចក្ដីសំរេចលើសំណើរបស់ *Fatmir Limaj* សុំឲ្យមានការដោះលែងបណ្ដោះអាសន្ន, សំណុំរឿងលេខ IT-03-66-AR65, អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍របស់ ICTY, ចុះថ្ងៃទី៣១ តុលា ២០០៣ កថាខណ្ឌទី៤០ (C11/11, ប្រភពច្បាប់ C27) ។ មានតែប្រហែលប្រាំបីភាគរយប៉ុណ្ណោះនៃជនជាប់ឃុំខ្លួននៅ ICTY បានទទួលអត្ថប្រយោជន៍ពីការដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្ន ។ ក្នុងចំណោមពួកគេ គឺជាជនដែលគេសង្ស័យថាជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងបទល្មើសមិនសូវធ្ងន់ធ្ងរ អ្នកដែលបានចុះចូលដោយស្ម័គ្រចិត្ត និងអ្នកដែលបានសហការយ៉ាងពេញលេញជាមួយ ICTY (ដូចជា Ademi), អ្នកដែលមានផ្ទុកជម្ងឺមិនអាចព្យាបាលបាន (ដូចជា Talic) ឬ អ្នកដែលត្រូវទទួលបាននូវការធានាពីរដ្ឋ ចំពោះវិធានការសន្តិសុខពិសេស ។ **ករណីនានានៅតុលាការ SCSL៖** *Prosecutor v. Sesay et al.,* សេចក្ដីសំរេចលើញត្តិស្នើសុំឲ្យដាក់ឲ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ ធ្វើឡើងដោយ Morris Kallon, សំណុំរឿងលេខ SCSL-04-15-PT, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរបស់ SCSL, ចុះថ្ងៃទី២៣ កុម្ភៈ ២០០៤, កថាខណ្ឌទី៣៥ (C11/11, ប្រភពច្បាប់ C42); *Prosecutor v. Sam Hinga Norman,* សេចក្ដីសំរេចលើញត្តិស្នើសុំឲ្យធ្វើការកែប្រែលក្ខខណ្ឌនៃការឃុំឃាំង, សំណុំរឿងលេខ SCSL-2003-08-PT, ប្រធានតុលាការ SCSL, ចុះថ្ងៃទី២៦ វិច្ឆិកា ២០០៣, កថាខណ្ឌទី៨ (C11/11, ប្រភពច្បាប់ C41) ។ <u>ការដោះលែងបណ្ដោះអាសន្នមិនធ្លាប់ត្រូវបានអនុញ្ញាតឡើយ នៅតុលាការពិសេសសម្រាប់ប្រទេស</u>

00275480

C40/5/2

Geoffrey Robertson, ប្រធានតុលាការពិសេសនៃប្រទេសសៀរ៉ាឡេអូន បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា "គ្មានសច្ចធារណ៍សម្រាប់ការដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការឡើយ ដែលនេះអាចឱ្យយល់បានថា ដោយសារតែប្រភេទនៃបទល្មើសដែលបានចោទប្រកាន់នោះឯង"[40] ។

៩. ទោះបីគេតែងតែត្រូវធ្វើឱ្យមានតុល្យការជាមួយនឹងសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទក៏ដោយ[41] ក៏កត្តានេះ មានលក្ខណៈខុសប្លែកយ៉ាងពិសេសចំពោះសាលាក្តីនានា ដែលដោះស្រាយជាមួយនឹងបទឧក្រិដ្ឋ ដែលជាកង្វល់ជាអន្តរជាតិបែបនេះ ដូចដែលបានទទួលស្គាល់នៅតុលាការពិសេសសម្រាប់ប្រទេសសៀរ៉ាឡេអូន នៅក្នុងករណីរឿង *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Issa Hasan Sesay.*[42] តាមអំណះអំណាងដូចបានពោលខាងលើ សហព្រះរាជអាជ្ញាសន្និដ្ឋានថា នេះគឺជាបន្ទុកនៃភស្តុតាងរបស់ជនត្រូវចោទ ដើម្បីបង្ហាញឱ្យឃើញថា កត្តានានាដើម្បីជាយុត្តិកម្មសម្រាប់ការដោះលែងជាបណ្តោះអាសន្ន មិនមានទៀតទេ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ មេធាវីការពារក្តីមិនអាចប្រើប្រាស់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ធ្វើជាការផ្ទេរបន្ទុកនៃភស្តុតាងមកឱ្យ ស.ច.ស តាមការតវ៉ាថា ស.ច.ស ខកខានមិនបានបង្ហាញភស្តុតាងឱ្យឃើញថា លក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃវិធាន៦៣.៣.ខ ត្រូវបានបំពេញនោះឡើយ ។

<u>សៀរ៉ាឡេអូន</u> ។ សូមអាន: Archbold, *តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិអចិន្ត្រៃយ៍៖ ការអនុវត្តន៍ នីតិវិធី និងភស្តុតាង* (ទីក្រុងឡុងដ៏៖ Sweet and Maxwell ឆ្នាំ2005), វាក្យខ័ណ្ឌទី ៧-១២៩, ទំព័រទី២៨៤ និង វាក្យខ័ណ្ឌទី៧-១៣២, ទំព័រទី២៨៥ (C11/11, ប្រភពច្បាប់ C43) ។ ជាការបន្ថែម <u>ការដោះលែងបណ្តោះអាសន្ន ពិតជាកម្រត្រូវបានអនុញ្ញាតដោយតុលាការ ICTR ណាស់</u> ។

[40] *Prosecutor v. Sam Hinga Norman,* សេចក្តីសំរេចលើញត្តិស្នើសុំឱ្យធ្វើការកែប្រែលក្ខខណ្ឌនៃការឃុំឃាំង, សំណុំរឿងលេខ SCSL-2003-08-PT, ប្រធានតុលាការ SCSL, ចុះថ្ងៃទី២៦ វិច្ឆិកា ២០០៣, កថាខណ្ឌទី៨ (C11/11, ប្រភពច្បាប់ C41) ។

[41] *Prosecutor v. Dragan Nicolic,* សេចក្តីសំរេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ស្តីពីបញ្ហាបន្ទាន់បង្ខំ ទាក់ទិននឹងនីត្យានុកូលភាពនៃការចាប់ខ្លួន, សំណុំរឿងលេខ IT-94-2-AR73, អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការ ICTY, ចុះថ្ងៃទី០៥ មិថុនា ២០០៣, កថាខណ្ឌទី៣០.៥ (C11/11, ប្រភពច្បាប់ C22) ។

[42] *Prosecutor v. Issa Hasan Sesay,* សេចក្តីសំរេចលើពាក្យសុំឱ្យដោះលែងជាបណ្តោះអាសន្នរបស់ Issa Sesay, សំណុំរឿងលេខ SCSL-04-15-PT, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃតុលាការ SCSL, ចុះថ្ងៃទី៣១ មីនា ២០០៤, កថាខណ្ឌទី៤០ (C11/11, ប្រភពច្បាប់ C40) ដែលនៅក្នុងនោះ តុលាការបានសម្រេចថា: "... គេត្រូវចាំទុកក្នុងចិត្តថា ដោយសារចរិតធម្មជាតិជាក់លាក់របស់សាលាក្តីនានា បទឧក្រិដ្ឋទាំងឡាយដែលសាលាក្តីទាំងនេះមានយុត្តាធិការទៅលើ អាចនឹងត្រូវបានគេចាត់ជាជំពូកថា ជាបទឧក្រិដ្ឋធ្ងន់ធ្ងរបំផុតនៅក្រោមច្បាប់អន្តរជាតិ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ គេអាចនិយាយបានថា យុទ្ធវិធីដើម្បីដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ ដែលមានលក្ខណៈលុបលើច្បាប់នីតិសាមញ្ញនៃតុលាការជាតិ អាចនឹងខុសគ្នាពីតុលាការអន្តរជាតិ" ។

00275481

C40/5/2

ភារកិច្ចក្នុងការផ្ដល់សំអាងហេតុនៅក្នុងដីកាសម្រេចនៃការឃុំខ្លួន

១០. មេធាវីការពារក្ដីឱ្យដឹងថា សេចក្ដីសម្រេចដែលបានតវ៉ានេះ មិនមានយុត្តិកម្ម ឬ មតិសមហេតុផលទេ ដោយសារស.ច.ស មិនបានគិតគូរអំពីស្ថានភាពទាំងមូលនៃករណី ហើយសេចក្ដីសម្រេច នេះពឹងផ្អែកទៅលើតែភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃបទឧក្រិដ្ឋដែលបានចោទប្រកាន់តែប៉ុណ្ណោះ ។ យោងតាម មេធាវីការពារក្ដី ដូច្នេះ ការឃុំខ្លួន គឺមានបំណងធ្វើជានិមិត្តរូបសុទ្ធសាធ និងឈរលើវិធានការខុសច្បាប់[43] ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាយល់អំពីការផ្ដល់ហេតុផលរបស់គេ ដូចបានយោងទៅលើនីតិវិធីដែលមិនទាន់បានសម្រេចនៅឡើយ ស្ដីពីសិទ្ធិនៃការបកប្រែនៅចំពោះមុខ អ.ប.ជ និង ការរំលោភសិទ្ធិដែលបានចោទឡើងដោយមេធាវីការពារក្ដី ដែលថាមិនអាចឱ្យគេធ្វើការការពារក្ដីដោយប្រសិទ្ធភាព ដែលលើកស្នួយដោយមេធាវីការពារក្ដីនោះ[44] ។

១១. វិធាន៦៤.២ តម្រូវឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ត្រូវមានសំអាងហេតុ ចំពោះសេចក្ដីសម្រេចនៅលើសំណើសុំឱ្យមានការដោះលែង ។ សំអាងហេតុទាំងនេះ ត្រូវតែផ្ដល់ក្រោយពីមានការពិចារណាទៅលើសំណើសុំ សំណុំរឿង និងមតិយោបល់របស់សហព្រះរាជអាជ្ញារួចមក ។ ដោយបានយោងលើករណីយុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិដែលបានទទួលស្គាល់ អ.ប.ជ បានរកឃើញថា សេចក្ដីសម្រេចទាំងអស់របស់អង្គតុលាការ រួមទាំងរបស់ ស.ច.ស ផង ត្រូវតែ ផ្ដល់សំអាងហេតុ ដើម្បីតម្រូវតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិ[45] ។ អ.ប.ជ បានកំណត់ថា កាតព្វកិច្ចក្នុងការផ្ដល់មូលហេតុ គ្រាន់តែតម្រូវថា ស.ច.ស បង្ហាញអង្គច្បាប់ និងអង្គហេតុដែលត្រូវបានយកមកពិចារណាមុនពេលចេញសេចក្ដីសម្រេច ។ ស.ច.ស អាចអនុវត្តកាតព្វកិច្ចនេះ "ដោយយោងលើសំណុំរឿង ក្នុងកាលៈទេសៈទូទៅ និងកាលៈទេសៈដទៃទៀត" ដោយសារ ស.ច.ស មិនមានកាតព្វកិច្ចផ្ដល់ការយល់ឃើញរបស់ខ្លួនលើកត្តាទាំងអស់ឡើយ ប៉ុន្តែមិនទៅ

---

[43] បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍, C40/5/1, កថាខ័ណ្ឌទី១០, និង២៣-៣៣ ។

[44] មេធាវីការពារក្ដីអះអាងថា ខ្លួនមិនទទួលបានលទ្ធភាពចូលមើលសំណុំរឿង ក្នុងភាសាមួយដែលសហមេធាវីអន្តរជាតិអាចយល់បានទេ។ សូមបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍, C40/5/1, កថាខ័ណ្ឌទី៨, ២៨, ៣០-៣៣ ។

[45] *ករណីរបស់ នួន ជា*, សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា ប្រឆាំងចំពោះដីកាបដិសេធពាក្យសុំមោឃភាព, ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨, D55/I/8, ERN 00129322-33 (ភាសាអង់គ្លេស), កថាខ័ណ្ឌទី២១ [(*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួន នួន ជា)] ។

លើតែកត្តាដែលពាក់ព័ន្ធមួយប៉ុណ្ណោះទេ[46] ។ ការពិត ដីកាបដិសេធការដោះលែង បានផ្តល់មូលហេតុគ្រប់គ្រាន់ និងសមល្មមហើយ ។

១២. ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាស្តីពី សិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចទាក់ទងនឹងការបកប្រែ ដែលកំពុងព្យួរនៅចំពោះមុខ អ.ប.ជ[47] ដែលត្រូវបានលើកឡើងជាបន្តបន្ទាប់ពីសំណាក់មេធាវីការពារក្តី នៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍[48] នោះវាមិនទាក់ទងដោយចំពោះទៅនឹងនីត្យានុកូលភាពនៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ននោះទេ ។ អ.ប.ជ បានសម្រេចថាខ្លួនអាចចេញសេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ជនត្រូវចោទដែលជំទាស់នឹងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន បានមុនចេញសេចក្តីសម្រេចលើបញ្ហាដាច់ដោយឡែកទាក់ទងនឹងការបកប្រែ[49] ។ ផ្ទុយទៅនឹងការប៉ុនប៉ងរបស់មេធាវីការពារក្តី ក្នុងការដាក់បញ្ហាទាំងពីរនេះបញ្ចូលគ្នា ស.ច.ស ក៏បានបង្ហាញផងដែរថាបញ្ហាទាំងពីរនេះ គឺ ខុស

---

[46] *ករណីរបស់ អៀង សារី,* សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនជនត្រូវចោទ អៀង សារី បណ្តោះអាសន្ន របស់ អ.ប.ជ, ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨, C22/I/74, ERN 00232976-004 (ភាសាអង់គ្លេស), កថាខណ្ឌទី៦៤-៦៦ [(*ចាប់ពីនេះតទៅហៅថា* សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ អៀង សារី)] ។ សូមអានផងដែរ ករណីយុត្តិសាស្ត្ររបស់ ICTY: *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Popovic និងគូកន,* សេចក្តីសំរេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ស្តីពីបញ្ហាអញ្ញត្រកម្ម របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង សំរេចបដិសេធការដោះលែងបណ្តោះអាសន្នលើ Ljubomir Borovcanin, សំណុំរឿងលេខ IT-05-88-AR65, អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍, ចុះថ្ងៃទី១ មីនា ២០០៧, កថាខ័ណ្ឌទី៧ (C9/4/2, ប្រភពច្បាប់ C9) ។ *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Haradinaj,* សេចក្តីសម្រេចលើញត្តិស្នើសុំឱ្យដោះ លែង ជាបណ្តោះអាសន្នលើ Lati Brahimaj សំណុំរឿងលេខ IT-04-84-PT, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ICTY, ចុះថ្ងៃទី០៣ ឧសភា ២០០៦, កថាខណ្ឌទី១៦ ។ *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Lukic,* សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តីដែល ជំទាស់ទៅនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើញត្តិស្នើសុំឱ្យដោះលែងជាបណ្តោះអាសន្ន Sredoje Lukic, សំណុំរឿងលេខ IT-98-32/1-AR65.1, អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ICTY, ចុះថ្ងៃទី១៦ មេសា ២០០៧, កថាខណ្ឌទី៧ (C40/5/1, ប្រភពច្បាប់ C1) ដែលនៅ ក្នុងនោះ ង្គជំនុំជម្រះសាលា ឧទ្ធរណ៍បានបញ្ជាក់ថា "ក្នុងការសម្រេចថាតើ លក្ខខណ្ឌនានានៅក្រោមវិធាន៦៥.ខ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បានបំពេញតាមដែរឬទេនោះ, ជាអ្វី ដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងប្រកបដោយ ហេតុផលមួយត្រូវបានគេរំពឹងទុកថា នឹងយកមកគិតគូរមុននឹងធ្វើសេចក្តីសម្រេច ។ បន្ទាប់ មក ត្រូវមានមតិយោបល់ដែលមានមូលហេតុបង្ហាញពីទស្សនៈរបស់ខ្លួននៅលើកត្តាដែលពាក់ព័ន្ធទាំងអស់នោះ [...] ។ មិនថាកត្តាដែលពាក់ព័ន្ធនោះជាអ្វីនោះទេ រួមទាំងទម្ងន់របស់វាផងដែរ ត្រូវអាស្រ័យទៅលើកាលៈទេសៈពិសេសរបស់ករណីនិមួយៗ" ។

[47] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ស្តីពីការបកប្រែ, A190/I/1 ។ ដីកាសម្រេចស្តីពីសិទ្ធិនៃការបកប្រែ, A190 ។

[48] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, C40/5/1, កថាខណ្ឌទី៨-៩, ១១-១៥, ២៧-៣៣, ៨៣-៨៥ ។

[49] *ករណីរបស់ ខៀវ សំផន,* សេចក្តីបង្គាប់របស់ អ.ប.ជ ដល់មេធាវីការពារក្តីទាក់ទិននឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន, ចុះថ្ងៃទី១៥ សីហា ២០០៨, C26/I/27, ERN 00212353-55 (ភាសាអង់គ្លេស) និង ERN 00212359-61 (ភាសាខ្មែរ) កថាខណ្ឌទី៧-១០ ។ សេចក្តីបង្គាប់របស់ អ.ប.ជ ស្តីពីការបន្តកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន, ចុះថ្ងៃទី០២ តុលា ២០០៨, C26/I/29, ERN 00225296-99 (ភាសាអង់គ្លេស) និង 00225304-07 (ភាសាខ្មែរ) ។

គ្នា[50] ដោយស.ច.ស បានសម្រេចលើសំណើសុំដោះលែង និងការបន្តថិរវេលាឃុំខ្លួន បណ្ដោះអាសន្ន ហើយបានទុកបញ្ហាទាក់ទងនឹងការបកប្រែ និងការចោទប្រកាន់ថា ដំណើរការនីតិវិធីមិនមានយុត្តិធម៌ ជូនទៅ អ.ប.ជ ដើម្បីធ្វើការសម្រេចសេចក្ដី ។

១៣. ទីមួយ គេគួរកត់សំគាល់ថា ស.ច.ស បានបំពេញកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនតាមរបៀបមួយ ដោយមិនលំអៀង និងដោយឯករាជ្យ ហើយដីកាសម្រេចរបស់ ស.ច.ស ស្ដីពីសិទ្ធិ និង កាតព្វកិច្ចរបស់ភាគី ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨ ត្រូវបានសម្រេចបន្ទាប់ពីបានពិចារណាលើសិទ្ធិរបស់គ្រប់ភាគីទាំងអស់ ដោយរាប់បញ្ចូលទាំងសិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទ ក្នុងការទទួលបាននូវការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ និងដោយឆាប់រហ័សផង[51] ។ លើសពីនេះ មេធាវីការពារក្ដីបានទទួលស្គាល់ថា ស.ច.ស មិនមានកាតព្វកិច្ចធ្វើការពិចារណាលើសេចក្ដីសម្រេចរបស់ខ្លួនទាក់ទងនឹងការបកប្រែឡើងវិញទេ[52] មុន អ.ប.ជ សម្រេចសេចក្ដីពីបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ។ ជាលទ្ធផល មេធាវីការពារក្ដីមិនអាចពឹងផ្អែកលើសេចក្ដីសម្រេចមួយពីមុនរបស់ ស.ច.ស ទាក់ទងនឹងការបកប្រែ ដែលអវិជ្ជមានចំពោះខ្លួនប៉ុន្តែមានលក្ខណៈឯករាជ្យ ដើម្បីធ្វើការសន្និដ្ឋានថា ស.ច.ស មិនគួរនឹងធ្វើសេចក្ដីសម្រេចបដិសេធលើសំណើសុំដោះលែងទាល់តែសោះ ។ ទីពីរ ដោយអនុលោមតាម អ.ប.ជ ការចោទប្រកាន់ថាមានការពន្យារពេល នៅក្នុងនីតិវិធីស្ដីពីការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន គឺត្រូវបានធ្វើយុត្តិកម្មជាស្រេចហើយ ដោយសារមេធាវីការពារក្ដីមិនមានឆន្ទៈ ក្នុងការបន្តនីតិវិធីទៅមុខទៀត[53] ។ ទីបី ដោយផ្ទុយពីសេចក្ដីអះអាង

---

[50] ដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួន, C26/4, កថាខណ្ឌទី ១៦៖ "ជាចុងក្រោយ សេចក្ដីសម្រេចអំពីការបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួន ខៀវ សំផន ជាបណ្ដោះអាសន្ន មិនអាស្រ័យទៅលើលទ្ធផលសម្រេចនៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ដែលកំពុងតែមានប្រឆាំងនឹងដីកាស្ដីពីសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចរបស់ភាគីទាក់ទិននឹងការបកប្រែទេ " ។

[51] ដីកាសម្រេចស្ដីពីសិទ្ធិនៃការបកប្រែ, A190, កថាខណ្ឌទី A3 ។ ដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួន, C26/4, កថាខណ្ឌទី ១៥ ។

[52] បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍, C40/5/1, កថាខណ្ឌទី ២៩ ។

[53] *ករណីរបស់ ខៀវ សំផន,* សេចក្ដីបង្គាប់របស់ អ.ប.ជ លើពាក្យសុំពន្យារពេលសវនាការ, ចុះថ្ងៃទី២៣ មេសា ២០០៨, C26/I/25, ERN 00180341-44 (ភាសាអង់គ្លេស), ត្រង់ទំព័រ ERN 00180343 ។ កំណត់ហេតុសវនាការរបស់ អ.ប.ជ ចុះថ្ងៃទី២៣ មេសា ២០០៨ ស្ដីពីបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់នឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន, ចុះថ្ងៃទី០២ ឧសភា ២០០៨, C26/I/26, ERN 00185534-41 (ភាសាអង់គ្លេស) ត្រង់លេខ ERN 00185540 ។ សេចក្ដីបង្គាប់របស់ អ.ប.ជ ដល់មេធាវីការពារក្ដី ស្ដីពីបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងចំពោះដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន, ចុះថ្ងៃទី១៥ សីហា ២០០៨, C26/I/27, ERN 00212353-55 (ភាសាអង់គ្លេស) និង 00212359-61 (ភាសាខ្មែរ) ។ សូមមើលបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ផងដែរ C40/5/1, កថាខណ្ឌទី៣១ ។ សេចក្ដីជូនដំណឹងរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ស្ដីពីជំហររបស់មេធាវីការពារក្ដីពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ របស់ ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន, ចុះ

00275484

C40/5/2

របស់មេធាវីការពារក្តី[54] ស.ច.ស បានថ្លែងយ៉ាងត្រឹមត្រូវនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី ១៣ នៃដីកាបដិសេធការដោះលែងថា "ដោយមានការដកបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ សហមេធាវីរបស់ជនត្រូវចោទមានចេតនាបោះបង់សិទ្ធិរបស់ពួកខ្លួន ក្នុងការតទល់នៅចំពោះមុខអាជ្ញាធរតុលាការមានសមត្ថកិច្ច - នៅក្នុងករណីនេះគឺ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ - អំពីលក្ខខណ្ឌនានាដែលនីតិវិធីត្រូវបានដំណើរការ" ។

១៤. ទីបួន សហព្រះរាជអាជ្ញា សន្និដ្ឋានថា សេចក្តីសំអាងដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី ៨-៩, ១១-១៥, ២៧-៣៣, ៨៣-៨៥ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលមានមូលដ្ឋាននៅលើបញ្ហាដោយឡែកដែល អ.ប.ជ នៅមិនទាន់បានពិភាក្សានៅឡើយទេ ។ ទាំង ស.ច.ស និងទាំង អ.ប.ជ មិនដែលបានសន្និដ្ឋានថាសិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទត្រូវបានបំពាន ដោយសារការមិនមានការបកប្រែឯកសារនៅក្នុងសំណុំរឿងទេ និង/ឬ ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នគឺខុសច្បាប់ ឬមិនប្រក្រតីនោះដែរ ។ *ជាផលវិបាក ការអះអាងរបស់មេធាវីការពារក្តីមិនបង្កើតបានជាអ្វី ឱ្យបានច្រើនជាងការដែលគ្រាន់តែជាការសន្មតប៉ុណ្ណោះ ៖ "នីតិវិធីខុសច្បាប់ និងជាក់ស្តែងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នជាការឃុំខ្លួន ដែលធ្វើឡើងស្រេចតែនឹងអំពើចិត្ត"[55] មានកំហុសផ្នែកនីតិវិធីដោយមូលហេតុមានការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើសិទ្ធិរបស់ក្រុមការពារក្តី"[56] "នីតិវិធីពុំសមស្រប (...)* ។ ដូច្នេះ ការឃុំខ្លួននេះត្រូវបានធ្វើឡើងដោយបំពាន ហើយ លោក ខៀវ សំផន ត្រូវតែបានទទួលនូវការដោះលែង"[57] ។ មេធាវីការពារក្តីគ្រាន់តែសំអាងទៅលើ

ថ្ងៃទី២៧ សីហា ២០០៨, C26/I/28, ERN 00219402-05 (ភាសាអង់គ្លេស), 00218013-16 (ភាសាបារាំង) និង 00218017-20 (ភាសាខ្មែរ) ។ សេចក្តីបង្គាប់របស់ អ.ប.ជ ស្តីពីការបន្តកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន, ចុះថ្ងៃទី ០២ តុលា ២០០៨, C26/I/29, ERN 00225296-99 (ភាសាអង់គ្លេស) និង 00225304-07 (ភាសាខ្មែរ) ។ សេចក្តីជូនដំណឹង អំពីការដកបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, ចុះថ្ងៃទី០៨ តុលា ២០០៨, C26/I/30, ERN 00231936-42 (ភាសាអង់គ្លេស) និង 00228794-802 (ភាសាខ្មែរ) ។

[54] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, C40/5/1, កថាខណ្ឌទី២៨៖ (...) "សវនាការស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ត្រូវបានពន្យារពេលអស់រយៈពេលជាងប្រាំពីរខែហើយ <u>ហើយជាចុងក្រោយក៏បានលុបចោល</u> ហើយមេធាវីការពារក្តី បានកាត់ពង្រួញឱ្យខ្លីលើកថាខ័ណ្ឌទី៣២ [សង្កត់ធ្ងន់នៅត្រង់ឃ្លាគូសបន្ទាត់ពីក្រោម]៖ ស.ច.ស "ត្រូវមានកាតព្វកិច្ចចាត់វិធានការទាក់ទិននឹងការពន្យារពេលនេះ និងកំហុសនីតិវិធីទាក់ទិនទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន" ។

[55] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, C40/5/1, កថាខណ្ឌទី ៣០ ។

[56] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, C40/5/1, កថាខណ្ឌទី ២៨ និង ១៤ ។

[57] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, C40/5/1, កថាខណ្ឌទី ៨៣ ។

សេចក្ដីសម្រេចមួយដែលជាសម្ពតិកម្មរបស់ អ.ប.ជ ប៉ុណ្ណោះដែលបច្ចុប្បន្ននេះមិនអាចលេចចេញជាការប៉ះពាល់ផ្នែកច្បាប់ ឬមួយក៏មិនអាចជាមូលដ្ឋានអ្វីមួយសម្រាប់ឲ្យ ស.ច.ស សម្រេចចិត្តដោះលែងជនត្រូវចោទទេ ។

១៥. ទីបញ្ចប់ បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍មួយទៅ អ.ប.ជ មិនផ្អាកដំណើរការនីតិវិធីទេ ។ គោលការណ៍នេះត្រូវបានរំលឹកឡើងវិញដោយ ស.ច.ស នៅក្នុងដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួន[58] ។ វិធានផ្ទៃក្នុងមិនបានចែងអំពីផលប៉ះពាល់ថាជា ការផ្អាកដោយសារមានសេចក្ដីសម្រេចរបស់ ស.ច.ស លើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ជនត្រូវចោទទេ ។ ការចោទថាមានការបំពានលើសិទ្ធិរបស់មេធាវីការពារក្ដីទាក់ទងនឹងបញ្ហាបកប្រែដែលត្រូវបានថាឡើងវិញនៅគ្រប់សារណាជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់មេធាវីការពារក្ដី ចាប់តាំងពី ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៨ និងមានម្ដងទៀតនៅពេលសវនាការនៅថ្ងៃទី០៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨[59] នៅតែមិនច្បាស់លាស់ និងជាសម្ពតិកម្មសុទ្ធសាធ ។

---

[58] ដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួន, **C26/4**, កថាខណ្ឌទី ១៥-១៦ ។

[59] *ករណីរបស់ ខៀវ សំផន,* សេចក្ដីសម្រេចរបស់ អ.ប.ជ លើសំណើសុំពន្យារពេលសវនាការលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន, ចុះថ្ងៃទី២៣ មេសា ២០០៨, **C26/I/25**, ERN 00180341-44 (ភាសាអង់គ្លេស) ។ កំណត់ហេតុរបស់ អ.ប.ជ ស្ដីពីសវនាការថ្ងៃទី២៣ មេសា ២០០៨ លើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់នឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន, ចុះថ្ងៃទី០២ ឧសភា ២០០៨, **C26/I/25**, ERN 00185534-44 (ភាសាអង់គ្លេស) ។ សេចក្ដីជូនដំណឹងរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ស្ដីពីជំហររបស់មេធាវីការពារក្ដីពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន, ចុះថ្ងៃទី២៧ សីហា ២០០៨, **C26/I/28**, ERN 00219402-05 (ភាសាអង់គ្លេស), 00218013-16 (ភាសាបារាំង) និង 00218017-20 (ភាសាខ្មែរ) ។ សេចក្ដីជូនដំណឹងរបស់មេធាវីការពារក្ដីស្ដីពីការដកបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍, ចុះថ្ងៃទី០៨ តុលា ២០០៨, **C26/I/30**, ERN 00228787-00228793 (ភាសាបារាំង) និង 00231936-42 (ភាសាអង់គ្លេស) ។ សំណើសុំដោះលែងជាបន្ទាន់របស់មេធាវីការពារក្ដី, **C40** ។ សេចក្ដីជំទាស់របស់ក្រុមការពារក្ដីទាក់ទងនឹងការបន្តការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន, ចុះថ្ងៃទី១៤ វិច្ឆិកា ២០០៨, **C26/3**, ERN 00238930-41 (ភាសាបារាំង) និង 00238914-23 (ភាសាខ្មែរ) ។ បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍, **C40/5/1** ។ សំណើជាយថាហេតុ និងបន្ទាន់បំផុតដើម្បីស្នើសុំឲ្យមានការដោះលែងឲ្យមានសេរីភាព, ចុះថ្ងៃទី០៤ ធ្នូ ២០០៨, **C26/5/2**, ERN 00249810-14 (ភាសាបារាំង), 00250603-07 (ភាសាអង់គ្លេស) និង 00249810-14 (ភាសាខ្មែរ) ។ សារណាបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចបន្តចិរវេលាឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន, ចុះថ្ងៃទី០៤ ធ្នូ ២០០៨, **C26/5/1**, ERN 00251782-98 (ភាសាអង់គ្លេស)។ អត្ថបទប្រតិចារិកនៃសវនាការលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ថ្ងៃទី០៤ ធ្នូ ២០០៨, (អ.ប.ជ ១១) T.S, ERN 00251973-018 (ភាសាអង់គ្លេស) 00252019-67 (ភាសាបារាំង) និង 00252068-114 (ភាសាខ្មែរ) ។ លោក Jacques Vergès បាននិយាយ (នៅត្រង់លេខERN 00251993 ជាភាសាអង់គ្លេស) ថា៖ "ខ្ញុំនៅតែប្រកាន់គោលជំហររបស់ខ្ញុំដដែល ពីព្រោះតុលាការនៅតែស្នើឲ្យខ្ញុំធ្វើដូច្នេះ ប៉ុន្តែខ្ញុំគ្រាន់តែចង់និយាយថា ខ្ញុំនឹងមកហើយមកទៀត គឺសុំឲ្យបកប្រែទាល់តែបាន" ។ *សូមមើលផងដែរ* លិខិតរបស់មេធាវី ខៀវ សំផន ស្ដីពីការអនុវត្តន៍នៅ អ.វ.ត.ក នូវទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដែលមានឈ្មោះថាសហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម, ចុះថ្ងៃទី៣១ ធ្នូ ២០០៨, **D97/3/5**, ERN 00267726-27 (ភាសាបារាំង), 00270652-53 (ភាសាអង់គ្លេស) និង 00267915-17 (ភាសាខ្មែរ) ។

00275486

សេចក្តីសំអាងដែលបានលើកឡើងដោយមេធាវីការពារក្តី នៅក្នុងសារណាទាំងនោះ បង្កើតបានជាវិធានការនានាសម្រាប់ពន្យារពេល ដែលប្រឆាំងនឹងសិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទ ក្នុងការទទួលបាននូវការកាត់សេចក្តីមួយដ៏ឆាប់រហ័ស ហើយអាចនឹងក្លាយទៅជា "ការរំលោភបំពានលើនីតិវិធី"ទៀតផង ។ ជាលទ្ធផល ការផ្អាកសេចក្តីសម្រេចរបស់ អ.ប.ជ ស្តីពីសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចក្នុងការបកប្រែ "ភាគីនានាបានដឹងអំពីច្បាប់ដែលកំពុងអនុវត្ត ទាក់ទិននឹងបញ្ហាបកប្រែសំណុំរឿងទៅតាមនីតិវិធីនាដំណាក់កាលនេះ"[60] ។ នៅក្នុងហេតុការណ៍ណាក៏ដោយបើ អ.ប.ជ សម្រេចនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចលើកក្រោយរបស់ខ្លួនទាក់ទងសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចរបស់ជនត្រូវចោទថាត្រូវបានរំលោភ ស.ច.ស ចាំបាច់ត្រូវអនុវត្តភ្លាម នូវសេចក្តីសម្រេចដើម្បីធ្វើការដោះលែងគាត់ ។ ការណ៍នេះ បង្កើតបានជាដំណោះស្រាយ មួយដ៏សមស្រប ។ នៅពេលនេះ ដីកាសម្រេចរបស់ ស.ច.ស ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា, ថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា និងថ្ងៃទី១៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ រៀងៗគ្នា[61] គឺអាចអនុវត្តបានតាមវិធានផ្ទៃក្នុង រហូតទាល់តែត្រូវបានពិនិត្យឡើងវិញដោយ អ.ប.ជ តាមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ។

គ. ការយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការអនុវត្តន៍ដំណើរការនីតិវិធី និង លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដទៃទៀតសម្រាប់កំណត់លើការពន្យារពេលសមស្រប

១៦. មេធាវីការពារក្តី បានអះអាងថាកង្វះខាតក្នុងការយកចិត្តទុកដាក់អនុវត្តនូវដំណើរការនីតិវិធីអស់រយៈពេលមួយឆ្នាំ[62] ។ អ.ប.ជ គួរតែបដិសេធសេចក្តីអះអាងនេះចោល ព្រោះថាសេចក្តីសំអាងរបស់មេធាវីការពារក្តី គឺមិនមានបញ្ជាក់ពីអង្គហេតុពិត និងមិនមានការពាក់ព័ន្ធអ្វីទេ ។

១៧. គេត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ទៅលើលក្ខណៈដ៏ជាក់លាក់នៃការស៊ើបសួរ នៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក ។ ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋប្រឆាំងមនុស្សជាតិ (ការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ និងអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត) ។ ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ត្រូវបានធ្វើការស៊ើបសួរ

---

[60] ដីកាសម្រេចបន្តការឃុំខ្លួន, C26/4, កថាខណ្ឌទី ១៥ ។

[61] A190, C40/4 និង C26/4 ។

[62] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, C40/5/1, កថាខណ្ឌទី៤៤ និង ៨៤-៨៥ ។ សូមមើលកថាខណ្ឌទី៦-១៩ ផងដែរ ។

C40/5/2

អំពីការមានផែនការ ញុះញង់ បញ្ជា ប្រព្រឹត្ត ឬ ជួយជំរុញ ក្នុងការរៀបចំផែនការ ឬការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្ម ឬដោយមានការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ លើបទឧក្រិដ្ឋជាច្រើនប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ។ បន្ថែមលើនេះ ដូចដែលបានបញ្ជាក់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរ និងនៅក្នុងការដាក់ឯកសារជាបន្តបន្ទាប់[63] ដែលមាននៅក្នុងការចោទប្រកាន់អំពី"ការប្រព្រឹត្តិ" នោះគឺការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅក្នុងសហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ("JCE") ក្នុងឋានៈជាសហចារី ដែលបណ្តាលឲ្យមានការប្រព្រឹត្តិនូវបទឧក្រិដ្ឋជាក់ស្តែងជាច្រើន នៅពាសពេញប្រទេសកម្ពុជា និងនៅក្នុងអាណត្តិពេលវេលារបស់អង្គជំនុំជម្រះនេះទាំងស្រុង ។ បទឧក្រិដ្ឋទាំងនេះ គឺឋិតនៅក្នុងចំណោមបទឧក្រិដ្ឋដ៏ធ្ងន់ធ្ងរ និងស្មុគស្មាញជាទីបំផុត ហើយជនត្រូវចោទ បើសិនជាត្រូវបានកាត់ឲ្យជាប់ទោស ត្រូវប្រឈមមុខនឹងសក្តានុពលនៃការជាប់ពន្ធនាគារអស់មួយជីវិត ។

១៨. លើសពីនេះ ដូចដែលបានសំអាងនៅខាងក្រោម (សូមមើលកថាខណ្ឌទី ២៤ ដល់ ៣១) ការពិនិត្យមើលសំណុំរឿងបង្ហាញថាមានការជឿនលឿននៅក្នុងការស៊ើបសួរ ហើយភស្តុតាងដែលបានប្រមូលបញ្ជាក់បន្ថែមអំពីការទទួលខុសត្រូវរបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋដែលគាត់ត្រូវបានចោទប្រកាន់ ។

១៩. នៅក្នុងដីកាបដិសេធការដោះលែង សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទទួលស្គាល់ថា ការកន្លងផុតទៅនៃពេលវេលា គឺទាក់ទងទៅនឹងការកំណត់ថាតើ មូលដ្ឋានសម្រាប់បន្តការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន នៅតែមានអត្ថិភាពដដែល ឬយ៉ាងណា[64] ។ នៅពេលដែលរយៈពេលត្រូវបានពិចារណាដោយតុលាការ អន្តរជាតិនានា ថាជាកត្តាពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងការកំណត់អំពីនីត្យានុកូលភាព

---

[63] *ករណីរបស់ អៀង សារី,* ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងញត្តិស្នើសុំរបស់ អៀង សារី ស្តីពីសហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម, ចុះថ្ងៃទី១១ សីហា ២០០៨, ERN 00211956-70, **D97/II** ។ សេចក្តីសង្កេតបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាស្តីពីសហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម, ចុះថ្ងៃទី៣១ ធ្នូ ២០០៨, **D97/8**, ERN 00268566-92 (*ភាសាអង់គ្លេស*) ។ ដីកាសម្រេចលើពាក្យសុំស្តីពីទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលមានឈ្មោះថា សហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួមរបស់ ស.ច.ស, ចុះថ្ងៃទី១៦ កញ្ញា ២០០៨, **D97/III**, ERN 00224208-09 (*ភាសាអង់គ្លេស*) ។

[64] ដីកាបដិសេធការដោះលែង, **C40/4**, កថាខណ្ឌទី២៧ ។

នៃការឃុំខ្លួន[65] មេធាវីការពារក្ដីមិនបានបង្ហាញថាតើ ការឃុំខ្លួនរយៈពេលមួយឆ្នាំ មានបុរេវិនិច្ឆ័យទៅលើករណីរបស់ ដើមបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ទៅតាមរបៀបមួយដែលបានរារាំងដល់ការកាត់សេចក្ដីមួយដ៏ត្រឹមត្រូវ ឬ របៀបដែលវាអាចធ្វើយុត្តិកម្មដល់ការដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្ន បានតាមរបៀបណានោះ ឡើយ ។ វាត្រូវតែបានគេពោលថាតុលាការ ICTR នៅមិនទាន់បានរកឃើញនូវរយៈពេល ដែលការឃុំខ្លួនមុនពេលជំនុំជម្រះមិនសមស្របនៅឡើយ[66] ហើយថានៅក្នុងការវាយតម្លៃលើ ការឃុំខ្លួនមុនពេលជំនុំជម្រះដែលសមស្រប តុលាការ ICTY បានពិចារណាយ៉ាងជាប់លាប់ អំពីរយៈពេលឃុំខ្លួនមួយដែលយូរជាងថាជាការសមស្រប ដោយសារតែសភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃ ឧក្រិដ្ឋកម្មនានាដែលពាក់ព័ន្ធ[67] ។ លើសពីនេះ វិធានផ្ទៃ

---

[65] *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Tihomir Blaskic,* សេចក្ដីសម្រេចបដិសេធលើញត្តិស្នើសុំដោះលែងបណ្ដោះអាសន្ន, សំណុំរឿងលេខ IT-94-14-, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង, ចុះថ្ងៃទី២០ ធ្នូ ១៩៩៦ (C20/3, ប្រភពច្បាប់ ៣)៖ តុលាការ ICTY បានដាក់នៅក្នុងសម្រេចថា ដើម្បីកំណត់អំពីរយៈពេលធម្មតា ដែលសមស្របក្នុងការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ជាចាំបាច់គេត្រូវវាយតម្លៃអំពីកាលៈទេសៈនីមួយៗទៅតាមលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដូចតទៅ៖ ក) រយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនដែលមានប្រសិទ្ធិភាព, ខ) រយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងប្រភេទនៃបទឧក្រិដ្ឋ, គ) ផលវិបាកនៃការ ឃុំខ្លួនទៅលើជនជាប់ឃុំតាមផ្លូវកាយ និងផ្លូវចិត្ត, ឃ) ភាពស្មុគ្រស្មាញនៃសំណុំរឿង និងការស៊ើបអង្កេត, ង) ការប្រព្រឹត្តិទៅនៃ ដំណើរការនីតិវិធីទាំងមូល ។ ស្ថានភាពនៅសាធារណៈរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យកុងហ្គោ ក្នុងសំណុំរឿងរបស់ *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Germain Katanga និង Mathieu Ngudjolo Chui,* ការពិនិត្យឡើងវិញលើសេចក្ដីសម្រេចស្ដីពីសំណើសុំឲ្យដោះលែងឈ្មោះ Mathieu Ngudjolo Chui ជាបណ្ដោះអាសន្ន, សំណុំរឿងលេខ 01/04-01/07, អង្គបុរេជំនុំជម្រះរបស់តុលាការ ICC, ចុះថ្ងៃទី២៣ កក្កដា ២០០៨, ទំព័រទី ១២ (C22/5/7, ប្រភពច្បាប់ 4) ។

[66] តុលាការ ICTR បានរកឃើញនូវភាពស្មុគ្រស្មាញនៃរឿងក្ដីដែលទាក់ទិនទៅនឹងការសម្រេចថារយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនមុនពេលជំនុំជម្រះសមស្រប គឺមានចំនួនបួនឆ្នាំកន្លះ ឬប្រាំឆ្នាំ ។ សូមមើលជាបន្តបន្ទាប់នូវករណី *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Casimir Bizimungu, Justin Mugenzi, Jérome-Clément Bicamumpaka and Prosper Mugiraneze,* សេចក្ដីសម្រេចលើពាក្យសុំរបស់ *Prosper Mugiraneze* សុំឲ្យបើកសវនាការ ឬរកដំណោះស្រាយផ្សេងៗទៀតលើសំណើរបស់គាត់ ដែលសុំឲ្យបដិសេធលើការរំលោភសិទ្ធិរបស់គាត់ក្នុងការទទួលបាននូវការជំនុំជម្រះមួយដោយគ្មានការពន្យារពេលសមស្រប, សំណុំរឿងលេខ ICTR-99-50, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង, ចុះថ្ងៃទី០៣ វិច្ឆិកា ២០០៤, កថាខណ្ឌទី ២៦ (C20/3/I, ប្រភពច្បាប់ ៤) ។ *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Kanyabashi,* សេចក្ដីសម្រេចលើពាក្យសុំរបស់មេធាវីសុំឲ្យដោះលែងជនត្រូវចោទជាបណ្ដោះអាសន្ន, សំណុំរឿងលេខ ICTR-96-15-T, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង, ចុះថ្ងៃទី២១ កុម្ភៈ ២០០១ (C20/5/7.3) ។

[67] ឧទាហរណ៍ដូចជា *ក្នុងករណីរឿងក្ដីរបស់ រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Blaskic,* ដីកាសម្រេចបដិសេធលើញត្តិស្នើសុំដោះលែងបណ្ដោះអាសន្ន, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃតុលាការ ICTY, ចុះថ្ងៃទី២០ ធ្នូ ១៩៩៦ (C20/3, ប្រភពច្បាប់ 3) ។ *ករណីរឿងក្ដីរបស់ រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Mrda,* ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ Darko Mrda ដែលស្នើសុំដោះលែងបណ្ដោះអាសន្ន, សំណុំរឿងលេខ IT-02-59-PT, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទីII នៃតុលាការ ICTY , ចុះថ្ងៃទី១៥ មេសា ២០០២ (C11/11, ប្រភពច្បាប់ C19) ។

ក្នុងមានការការពារទល់នឹងការឃុំខ្លួន បណ្ដោះអាសន្នដែលមិនមានកំណត់[68] ។ ដោយសារតែ កាលៈទេសៈនៃករណីនេះ និង យុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិ រយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនដើមបណ្ដឹង ឧទ្ធរណ៍ជាបណ្ដោះអាសន្ន គឺមានលក្ខណៈសមស្របតាមវិធាន៩.៣ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្ដីអំពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិ នយោបាយ (ICCPR) ។

ឃ. ការអនុវត្តន៍ឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងការពិចារណាលើការឃុំខ្លួន

២០. ចៅក្រម ឬអង្គជំនុំជម្រះ មានឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងការសន្និដ្ឋានថា ការឃុំខ្លួនមុនពេលជំនុំជម្រះ គឺជាវិធានការចាំបាច់ ហើយនិងធ្វើការបដិសេធលើសំណើសុំដោះលែង[69] ។ ឆន្ទានុសិទ្ធិ បែប នេះជាទូទៅ គឺត្រូវបានអនុវត្តដោយការពិចារណាទៅគ្រប់លើឯកសារ និង គ្រប់អង្គហេតុពាក់ ព័ន្ធទាំងអស់នៅក្នុងសំណុំរឿង ដោយរាប់ទាំងស្ថានទម្ងន់នៃបទចោទ ភាពសមហេតុផលនៃ ភស្តុតាង អាកប្បកិរិយានិងការប្រព្រឹត្តិពីមុននិងបច្ចុប្បន្នរបស់ចុងចោទ ផលប្រយោជន៍របស់ សាក្សីនិងជនរងគ្រោះ ព្រមទាំងផលប្រយោជន៍នៃយុត្តិធម៌ទាំងមូល[70] ។ ការណ៍នេះ គឺត្រូវគ្នា ទៅនឹង ការអនុវត្តន៍ដែលគេបានទទួលយកនៅក្នុងតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ដែលបាន អនុម័តដោយអង្គជំនុំជម្រះនេះ[71] ។

ង. លក្ខខណ្ឌចាំបាច់ក្នុងការឃុំខ្លួន

---

[68] ថ្វីបើមានស្ថានទម្ងន់ទោសនៃបទចោទប្រកាន់ដែលត្រូវបានជំនុំជម្រះដោយ អ.វ.ត.ក ក៏វិធាន៦៣.៦ និង៧ ចែងអំពីការថែរក្សាការពារ ដែលរួមមានអំពីអង្គហេតុដែលថា គ្មានជនជាប់ចោទណាម្នាក់នៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក អាចត្រូវបានដាក់ឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ក្នុងរយៈសរុបលើសពីបី(៣)ឆ្នាំ បានទេ ។

[69] មេធាវីការពារក្ដីបានទទួលស្គាល់ថា "ហេតុដូចនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មានសិទ្ធិអំណាចទូលំទូលាយក្នុងការចេញសេចក្ដីអនុញ្ញាតលើការដោះលែងរបស់ ខៀវ សំផន ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវតែធ្វើការបកស្រាយលើអង្គហេតុនានាដោយការពិចារណាផ្អែកទៅលើកាលៈទេសៈជារួមទាំងមូលនៃករណីរឿង", ពាក្យសុំដោះលែងជាបន្ទាន់, C40, កថាខណ្ឌទី២២ ។

[70] *ករណីរឿងក្ដីរបស់ រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Ljube Boskoski និង Johan Tarculovski*, ដីកាសម្រេចលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍លើបញ្ហាបន្ទាន់បង្ខំរបស់ Johan Tarculovski ស្ដីពីការដោះលែងបណ្ដោះអាសន្ន, សំណុំរឿងលេខ IT-04-82-AR65.4, របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការ ICTY, ចុះថ្ងៃទី២៧កក្កដា២០០៧, កថាខណ្ឌទី៤, ERN 00153946-54 (ភាសាអង់គ្លេស), (C40/5/1, ប្រភពច្បាប់ 5) ។

[71] ករណីរឿងរបស់កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ "ឌុច", ដីកាសម្រេចលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួនរបស់ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ "ឌុច", ចុះថ្ងៃទី៣ ធ្នូ ២០០៧, សំណុំរឿងលេខ ០០១/១៨-០៧-២០០៧- អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ ០១), C5/45, ERN 154284-302 (ភាសាអង់គ្លេស), កថាខណ្ឌទី២៧ [ដែលតទៅទៀតនៅក្នុងនេះហៅថា ដីកាសម្រេចលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ ឌុច ស្ដីពីការឃុំខ្លួន] ។

២១. តាមវិធាន ៦៣.៣ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអាចចេញដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នជនត្រូវចោទ បានតែក្នុងលក្ខខណ្ឌដូចខាងក្រោម៖

(ក) មានមូលហេតុដែលត្រូវបានរកឃើញ និងជឿជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា ជននោះធ្លាប់បានប្រព្រឹត្តបទល្មើសមួយ ឬច្រើន ដូចមានចែងក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរ ឬដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរបន្ថែម, និង

(ខ) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតយល់ឃើញថា ការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន គឺជាវិធានការដ៏ចាំបាច់ដើម្បី៖

(១) រារាំងកុំឲ្យជនដែលត្រូវចោទនោះគាបសង្កត់ទៅលើសាក្សី ឬជនរងគ្រោះ ឬរារាំងកុំឲ្យមានការត្រូវរ៉ូវគ្នារវាងជនត្រូវចោទ និងអ្នកសមគំនិត ។

(២) ថែរក្សាភស្តុតាង ឬការពារមិនឲ្យបំផ្លាញភស្តុតាង ។

(៣) ធានាអំពីវត្តមានរបស់ជនត្រូវចោទនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធី ។

(៤) ការពារសន្តិសុខឲ្យជនដែលត្រូវចោទ, ឬ

(៥) រក្សាសណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ។

២២. ទឡ្ហីករណ៍សម្រាប់ឃុំខ្លួនចំនួនប្រាំតាមវិធាន ៦៣.៣.ខ គឺដាច់ដោយឡែកពីគ្នា[72] ។ មិនមានលក្ខខណ្ឌតម្រូវណាមួយដែលត្រូវតែឲ្យ ស.ច.ស រកឲ្យឃើញថាមានគ្រប់ទឡ្ហីករណ៍នីមួយៗមុននឹង ស.ច.ស ពិចារណាថាការឃុំខ្លួនគឺជាវិធានការចាំបាច់មួយ ឬថាការបន្តថិរវេលារបស់វាត្រូវបានអនុញ្ញាត ។ ផ្ទុយទៅវិញ បើ ស.ច.ស ពិចារណាថាមានទឡ្ហីករណ៍ណាមួយ ក្នុងចំណោមទឡ្ហីករណ៍ទាំងប្រាំនេះ នោះគឺត្រូវទៅតាមលក្ខខណ្ឌសម្រាប់ការឃុំខ្លួន នោះហើយ ។ វិធានការនេះ ក៏ត្រូវបានតុលាការព្រហ្មទណ្ឌផ្សេងៗទៀត ដែលធ្វើការពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិដ៏ធ្ងន់ធ្ងរស្រដៀងគ្នានេះ យកលំនាំតាមផងដែរ[73] ។

---

[72] ដីកាសម្រេចលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួនរបស់ អៀង សារី, C22/1/74, កថាខណ្ឌទី១២១ ។

[73] *ករណីរឿងក្ដីរបស់ រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Sainovic និង Odjanic,* ដីកាសម្រេចបដិសេធលើសំណើសុំអនុញ្ញាតប្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ Odjani, សំណុំរឿងលេខ IT-99-37-AR65.2, របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការ ICTY, ចុះថ្ងៃទី២៧ មិថុនា ២០០៣, ERN 00149692-95, ត្រង់ទំព័រ ERN 00149494 (D29, ប្រភពច្បាប់ 16) ហើយដែលត្រូវបានអនុម័តយកតាមដោយ អង្គបុរេជំនុំជម្រះនៃ អ.វ.ត.ក ។ ដីកាសម្រេចលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួនរបស់ ឌុច, C5/45, កថាខណ្ឌទី៥៩ ។

00275491

C40/5/2

៥. អំពីអង្គហេតុ និង សេចក្ដីសំអាង

ក. បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍មិនបានកំណត់អំពីស្ថានការណ៍ប្រែប្រួល ដើម្បីធ្វើយុត្តិកម្មលើការដោះលែងជនត្រូវចោទជាបណ្ដោះអាសន្នទេ

២៣. ដើមបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍មិនបានកំណត់អំពីភស្តុតាង ឬស្ថានការណ៍ប្រែប្រួលដ៏សំខាន់ណាមួយ ដើម្បីធ្វើយុត្តិកម្មលើការដោះលែងដើមបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ជាបណ្ដោះអាសន្នទេ ឬ សូម្បីតែការប្រែប្រួលលក្ខខណ្ឌនៃការឃុំខ្លួនណាមួយ ក៏មិនបានកំណត់ដែរ ។ មេធាវីការពារក្ដីបែរជាពឹងផ្អែកលើសេចក្ដីសំអាងទាក់ទងទៅនឹងភាសា ដោយលើកឡើងថា សេចក្ដីសម្រេច បដិសេធសំណើសុំដោះលែងជនត្រូវចោទត្រូវបានសម្រេចតាមតែអំពើចិត្ត ហើយថា សេចក្ដីសម្រេចបែបដូច្នោះ គឺមិនចាំបាច់ឡើយ ។ បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍មិនបានជូនអង្គហេតុសម្រាប់គាំទ្រ ដល់ការអះអាងទាំងនេះទេ ។ នៅថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ ស.ច.ស បដិសេធមិនព្រម ដោះលែងជនត្រូវចោទជាបណ្ដោះអាសន្នទេ ពីព្រោះការឃុំខ្លួននៅតែងត្រូវទៅតាមលក្ខខណ្ឌ នានានៃវិធាន៦៣.៣ ហើយថិរវេលាឃុំខ្លួនជនត្រូវចោទគឺមិនហួសហេតុនោះទេ[74] ។ មេធាវីការពារក្ដីមិនបានដាក់ជូននូវភស្តុតាងណាមួយឡើយ ចាប់តាំងពីមានដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នដំបូង នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ ដែលស្តុតាងនោះសម្រាប់បង្ហាញពីស្ថានការណ៍ប្រែប្រួល ដើម្បីធ្វើយុត្តិកម្មដល់ការពិចារណាឡើងវិញលើសេចក្ដីសម្រេចរបស់ ស.ច.ស ។

ខ. មានមូលហេតុដែលត្រូវបានរកឃើញ និងជឿជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា ដើមបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ធ្លាប់បានប្រព្រឹត្តបទល្មើសដែលបានចោទប្រកាន់មួយ ឬច្រើន - វិធាន ៦៣.៣.ក

២៤. សំណុំរឿងបច្ចុប្បន្ននេះមានភស្តុតាង ដែលនៅក្នុងដំណាក់កាលនេះ អ្នកសង្កេតការណ៍ឯករាជ្យអាចនឹងយល់ឃើញបានថា ដើមបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍អាចនឹងប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋនានា ដែលខ្លួនគាត់កំពុងត្រូវបានគេធ្វើការស៊ើបសួរនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ។ នេះគឺជាការពិបាកមួយដែលអ.ប.ជ[75] បានសម្រេច និងដែលត្រូវបានអនុវត្តដោយ ស.ច.ស[76] ។

---

[74] ដីកាសម្រេចបដិសេធលើសំណើសុំអនុញ្ញាតប្ដឹងឧទ្ធរណ៍, C40/4, កថាខណ្ឌទី៥-២២ និង ២៦-៣០ ។

[75] សាលដីកាសម្រេចលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា ស្ដីពីការឃុំខ្លួន, C11/54, កថាខណ្ឌទី៤៦ ។ សាលដីកាសម្រេចរបស់ អ.ប.ជ លើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង ធីរិទ្ធ ស្ដីពីការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន, ចុះថ្ងៃទី៩ កក្កដា ២០០៨, C22/1/27, ERN 00201633-49

២៥. ទោះបីជាមេធាវីការពារក្តីបានធ្វើដូច្នេះ នៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ពីមុន[77] ក៏ដោយ ក៏បច្ចុប្បន្ននេះ ពួកគាត់មិនបានដាក់ជូននូវសេចក្តីសំអាងដែលមានមូលដ្ឋាននៅលើវិធាន៦៣.៣.ក ទេ ។ តាមពិត មេធាវីការពារក្តីមិនបានធ្វើការជំទាស់ឱ្យបានហ្មត់ចត់ អំពីអត្ថិភាពនៃមូលហេតុដែល ត្រូវបានរកឃើញ និងជឿជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា ជនត្រូវចោទនោះធ្លាប់បានប្រព្រឹត្តបទល្មើសនានា ដូចមានចែងក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរទេ ។ ហេតុដូច្នេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាចាត់ទុកថាជាការចាំបាច់មួយដែលគ្រាន់តែលើកឡើងនូវធាតុផ្សំថ្មីខ្លះៗ តាមវិធាន ៦៣.៣.ក ដែលធ្លាប់បានធ្វើអន្តរាគមចាប់តាំងពីមានការចាប់ខ្លួនដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មក ។ ចំណែកឯភស្តុតាងគាំទ្រដល់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ដែលខ្លួនវាផ្ទាល់គឺនៅតែមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ដដែល ដើម្បីធ្វើយុត្តិកម្មទៅលើលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យអំពី "មានមូលហេតុដែលត្រូវបានរកឃើញនិងជឿជាក់យ៉ាងច្បាស់" សហព្រះរាជអាជ្ញា បានដាក់បញ្ចូលដោយយោងទៅតាមឯកសារដែលបានដាក់ជូន នៅត្រង់កថាខណ្ឌទី ២៤-២៦ និង ៣៣-៥២ នៃ "ចម្លើយតបទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ចុះថ្ងៃទី ១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧"[78] ។ សហព្រះរាជអាជ្ញា ក៏បានយោងផងដែរទៅលើភស្តុតាងថ្មីដែលបានរៀបរាប់យ៉ាងពិស្តារនៅក្នុងដីកាបដិសេធការដោះលែងរបស់ ស.ច.ស ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌទី ៧-១១[79] ។

២៦. នៅក្នុងដីកាសម្រេចលើការដេញដោលរបស់ខ្លួន ស.ច.ស បានកត់សម្គាល់ថា មូលហេតុនានាដែលត្រូវបានរកឃើញ កំពុងបន្តនៅមានអត្ថិភាពនៅឡើយ ដែលនាំឱ្យជឿជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ធ្លាប់បានប្រព្រឹត្តបទល្មើសនានា ដូចមានចែងក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿង

(ភាសាអង់គ្លេស), កថាខណ្ឌទី២១ [*ចាប់ពីពេលនេះតទៅហៅថា* សាលដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង ធីរិទ្ធ ស្តីពីការឃុំខ្លួន] ។ សាលដីកា សម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងការឃុំខ្លួនរបស់ អៀង សារី, C2/1/73, កថាខណ្ឌទី៧១ ។

[76] ដីកាសម្រេចបដិសេធលើសំណើសុំដោះលែង, C40/4, កថាខណ្ឌទី៧ ។

[77] សារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ចុះថ្ងៃទី១៩ វិច្ឆិកា២០០៧ និងថ្ងៃទី២១ ធ្នូ ២០០៧, C26/1/3, ERN 00158303-14 (ភាសាអង់គ្លេស) ។

[78] *ករណីរឿងក្តីរបស់ ខៀវ សំផន,* ចម្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចដោះលែងបណ្តោះអាសន្ន, ចុះថ្ងៃទី១៩ វិច្ឆិកា ២០០៧ និងថ្ងៃទី៦ កុម្ភៈ ២០០៨, C26/1/9, ERN 00160767-95 (ភាសាអង់គ្លេស) ។

[79] ដីកាសម្រេចបដិសេធការដោះលែង, C40/4 ។

ឲ្យស៊ើបសួរ ។ ស.ច.ស ក៏បានកត់សម្គាល់ផងដែរថាការស៊ើបសួរមានការជឿនលឿនទៅមុខ ចាប់តាំងពីមានការចាប់ខ្លួនជនត្រូវចោទមក ដោយសារប្រមូលបាននូវឯកសារមួយចំនួនជាភស្តុតាងបន្ថែម ហើយថាការកន្លងផុតទៅនៃពេលវេលាត្រូវបានពិចារណាហើយ[80] ។

២៧. សហព្រះរាជអាជ្ញា ស្នើឲ្យ អ.ប.ជ ធ្វើការបញ្ជាក់អំពីការរកឃើញពីមុននូវអត្ថិភាពនៃមូលហេតុដែលត្រូវបានរកឃើញ និងជឿជាក់យ៉ាងច្បាស់ថាជនត្រូវចោទធ្លាប់បានប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋទាំងឡាយដូចដែលបានចោទប្រកាន់[81] ។ ជាការបង្ហាញឲ្យឃើញយ៉ាងច្បាស់ក្នុងការពិនិត្យសំណុំរឿងឡើងវិញ ដែលថាឥឡូវនេះ មូលដ្ឋាននៃការជឿជាក់នេះគឺកាន់តែរឹងមាំឡើងជាងកាលពីមួយឆ្នាំមុនទៅទៀត ដោយសារតែភស្តុតាងដាក់បន្ទុកទៅលើដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានកើនឡើងទាំងចំនួន និងទាំងស្ថានទម្ងន់ក្នុងប៉ុន្មានខែថ្មីៗនេះ ។ ស.ច.ស បានចេញដីកាចាត់ឲ្យស៊ើបសួរជំនួសចំនួន យ៉ាងហោចណាស់ដប់បី (១៣) ដែរ នៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០២ (ឯកសារលេខ D25, D40, D43, D78, D82, D91, D92, D93, D94, D104, D107, D115 និង D123)[82] ហើយ ស.ច.ស ឬអ្នកស៊ើបអង្កេតរបស់ខ្លួន បានស្តាប់ចម្លើយសាក្សីជាងមួយរយ (១០០) នាក់ ទាក់ទងទៅនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងឡាយ ដែលជនទាំងប្រាំរូប ត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងសំណុំរឿងនោះ ដោយរាប់បញ្ចូលទាំងដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ផង ថាអាច

---

[80] ដីកាសម្រេចបន្តថិរវេលា, C26/4, កថាខណ្ឌទី២៥-២៥ ដែលយោងទៅលើកថាខណ្ឌទី៧-១១ នៃដីកាសម្រេចបដិសេធការដោះលែងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត, C40/4 ។

[81] នៅក្នុងសាលដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន, អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានធ្វើការកត់សំគាល់ថា ពាក្យ "បានប្រព្រឹត្ត" គួរតែត្រូវបានបកស្រាយថា "នាំមកនូវការត្រូវទទួលខុសត្រូវជាបុគ្គល" ដែលក្នុងនោះរួមមានការរៀបចំផែនការ, ការញុះញង់, ការបញ្ជា, ការជួយនិងទំនុកបំរុង, ឬការប្រព្រឹត្ត និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ: ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់អៀង សារី ស្តីពីការឃុំខ្លួន, C22I/74, កថាខណ្ឌទី៧១ ។

[82] ក្នុងចំណោមដីកាចាត់ឲ្យស៊ើបសួរជំនួសទាំងនោះ មានដីកា៣ ដែលទាក់ទងនឹងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី: D25 (កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី៣០រូប), D40 (កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី២៥រូប), D91 (កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី២៩រូប), D92 (កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី៨រូប), D94 (កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី១០រូប), D107 (កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីយ៉ាងតិចក៏១រូបដែរ), D115 [បានលុបចោល] និង D123 (កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សី៣រូប) ដែលជាសរុបទាំងអស់មានកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីយ៉ាងតិចក៏ ១១៨ដែរ ដែលត្រូវបានដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងសំណុំរឿង។ ក៏ប៉ុន្តែតាមសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតថា មានដីកាចាត់ឲ្យស៊ើបសួរជំនួសជាច្រើនដែលកំពុងតែអនុវត្ត។ មិនគួរមានការភ្ញាក់ផ្អើលទេ ដែលតាមធម្មតា ភាគីនានាត្រូវបានគេជូនដំណឹងអំពីអត្ថិភាពនៃដីកាចាត់ឲ្យស៊ើបសួរជំនួសនៅក្រោយពេលដែលបានអនុវត្តរួចហើយបែបនេះ។ ទំនងជាមានកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីជាច្រើនទៀតដែលត្រូវបានប្រមូលចងក្រងដោយ ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចាប់តាំងពីពេលកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីត្រូវបានដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងសំណុំរឿងរួចមក ។

បានប្រព្រឹត្ត ។ បន្ថែមលើនេះ បរិបទសំខាន់ដែលមាននៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០១ ដែលភាគច្រើនពាក់ព័ន្ធទៅនឹងករណីរបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ត្រូវបានដាក់បញ្ចូលទៅក្នុង សំណុំរឿងលេខ ០០២ រួចហើយ តាមរយៈការជូនដំណឹងមួយរបស់ ស.ច.ស ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨[83] ។ កំណត់ហេតុសួរចម្លើយឈ្មោះ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច មានចំនួនម្ភៃប្រាំបី (២៨) កំណត់ហេតុ ដែលបានធ្វើឡើងក្នុងបរិបទនៃសំណុំរឿងលេខ ០០១ ត្រូវបាន ស.ច.ស ដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០២ នៅថ្ងៃទី៣០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨ រួចជាស្រេចហើយ[84] ។ លើសពីនេះ [បានលុបចោល][85] [86] ។

២៨. សហព្រះរាជអាជ្ញា ក៏បានចូលរួមចំណែកដល់ការស៊ើបសួរផងដែរ ដោយការដាក់ឯកសារភស្តុតាងមួយចំនួនធំចាប់តាំងពីពេលដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ និងពីពេលចាប់ខ្លួនដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មក[87] ។ គួរកត់សំគាល់ថា ភស្តុតាងទាំងឡាយដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងសំណុំរឿងតាមសំណើរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញា (គឺដីកាបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ និងការដាក់ឯកសារជូនជាបន្តបន្ទាប់មកទៀត) ក៏ដូចជាភស្តុតាងដែលប្រមូលបានកាលពីឆ្នាំមុន ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គឺគ្របដណ្តប់ទៅលើគ្រប់ទម្រង់ និងប្រភេទទាំងអស់នៃការចូលរួមចំណែករបស់ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ នៅក្នុងបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិដែលរូបគាត់ត្រូវបានចោទប្រកាន់ ដែលក្នុងនោះរួមមាន ភស្តុតាងពីទីកន្លែងកើតហេតុ, ភស្តុតាងដែលផ្សារភ្ជាប់ទីកន្លែងកើតហេតុទៅនឹងរចនាសម្ព័ន្ធមេដឹកនាំ ដែលនៅក្នុងនោះដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានអនុវត្តនូវសិទ្ធិអំណាចក្នុងការបញ្ជា, ភស្តុតាងដែលគាំទ្រអំពីការចូលរួមរបស់គាត់នៅក្នុងសហកម្មឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ព្រមទាំងភស្តុតាងដែលគាំទ្រ

---

[83] *ករណីរបស់ នួន ជា et al,* កាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត, ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨, D108, ERN 00236076-77 (ភាសាអង់គ្លេស) និងឧបសម្ព័ន្ធរបស់វា D108/1 ។

[84] *ករណីរបស់ នួន ជា et al,* កាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត, ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨, D86, ERN 00194661 -67 (ភាសាអង់គ្លេស) ។

[85] [បានលុបចោល]

[86] [បានលុបចោល]

[87] [បានលុបចោល]

ធាតុផ្សំខាងយុត្តាធិការ ដូចជា ការវាយប្រហារដែលមានលក្ខណៈទូលំទូលាយ និងជាប្រព័ន្ធ ប្រឆាំងនឹងប្រជាជនស៊ីវិល ។

២៩. ដូចដែលបានលើកឡើងយ៉ាងលំអិតដោយ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នៅក្នុងដីកាសម្រេចបដិសេធការដោះលែង ត្រង់កថាខណ្ឌទី៩ មានចម្លើយសាក្សីយ៉ាងតិចណាស់ក៏១២នាក់ដែរ ដែលបានឆ្លើយនៅចំពោះមុខអ្នកស៊ើបអង្កេត របស់ការិយាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នៅចន្លោះខែតុលា ឆ្នាំ២០០៧ និង ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៨ ដែលត្រូវបានគាំទ្រដោយភស្តុតាងដទៃទៀត ដែលបញ្ជាក់ការពិតដែលស៊ីគ្នាអំពីការដឹង និងការចូលរួមចំណែករបស់ជនត្រូវចោទ នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងឡាយដែលត្រូវបានធ្វើការចោទប្រកាន់ទៅលើរូបគាត់ ក្នុងឋានៈរបស់គាត់ ជាប្រធានរដ្ឋ (ប្រធានគណៈប្រធានរដ្ឋ) ជាមេដឹកនាំនៅក្នុងការិយាល័យនយោបាយរបស់មជ្ឈិមបក្ស (មន្ទីរ៨៧០) និងជាសមាជិកពេញសិទ្ធិនៃ គណៈកម្មាធិការមជ្ឈិមបក្សនៃ បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា[88] ។

៣០. [បានលុបចោល][89] [90] [91] ។

៣១. ជាចុងក្រោយ ចាំបាច់ត្រូវតែលើកឡើងបញ្ជាក់ថា នៅក្នុងពេលដែលជនត្រូវចោទដទៃៗទៀតបានដាក់សំណើសុំឱ្យមានការស៊ើបសួរនោះ ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍រូបនេះមិនបានដាក់សំណើអ្វីនេះទេ ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនឃើញមានភស្តុតាងដោះបន្ទុកណា ដែលមានសារៈសំខាន់ដែលអាចលប់លើការសម្រេចអំពី "អត្ថិភាពនៃមូលហេតុដែលត្រូវបានរកឃើញនឹងជឿជាក់យ៉ាងច្បាស់" នោះទេ ។ មកទល់ថ្ងៃនេះដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មិនបានដាក់ឯកសារណាមួយ ឯកសារដែលធ្វើឱ្យភស្តុតាងដែលដោះបន្ទុកតិចជាងនេះឆ្ងាយ ចូលទៅក្នុងសំណុំរឿង ដែលជម្រុញឱ្យត្រូវតែធ្វើការពិនិត្យពិចារណាឡើងវិញទៅលើការសម្រេចនេះទេ ។

---

[88] ដីកាបដិសេធការដោះលែង, C40/4 [បានលុបចោល]

[89] [បានលុបចោល]

[90] [បានលុបចោល]

[91] [បានលុបចោល]

គ. ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នស្ថិតនៅជាវិធានការណ៍មួយដ៏ចាំបាច់ដដែល

៣២. មេធាវីការពារក្តីបានធ្វើការតវ៉ាជំទាស់ ទៅនឹងនៃលក្ខខណ្ឌជាជំនួសចំនួនបួន(៤) ដែលនៅតែមានជាបន្តដែលបានចែងនៅក្នុងវិធាន ៦៣.៣.ខ.(១), (២), (៤), និង(៥) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងនោះទេ។ មេធាវីការពារក្តីក៏បានធ្វើការចោទប្រកាន់ផងដែរថា ដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដែលបដិសេធលើសំណើសុំដោះលែងរបស់ជនត្រូវចោទ គឺត្រូវបានធ្វើឡើងដោយផ្អែកតែទៅលើមូលដ្ឋាននៃស្ថានទម្ងន់ទោសនៃ បទចោទប្រឆាំងនឹង ខៀវ សំផន តែប៉ុណ្ណោះ[92] ។

៣៣. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានទទួលស្គាល់ថា "ស្ថានទម្ងន់ទោសនៃបទឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងឡាយដែលជនត្រូវចោទកំពុងតែស្ថិតនៅក្នុងការស៊ើបអង្កេតនោះ គឺមិនមែនជាឧបសគ្គដោយផ្ទាល់ដែលរារាំងចំពោះការដោះលែងនោះទេ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី កត្តានេះគឺមានការជាប់ទាក់ទងគ្នានៅក្នុងការប៉ាន់ស្មានវាយតម្លៃអំពីលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ដើម្បីសម្រេចទៅលើការបន្តការឃុំខ្លួន និងអំពីភាពស្របច្បាប់នៃការសម្រេចនេះ" ។ សេចក្តីថ្លែងនេះ គឺស្របគ្នាទៅនឹងយុត្តិសាស្ត្រព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិដែលក្នុងនោះរួមបញ្ចូលទាំងប្រភេទនៃបទល្មើសដែលបានចោទប្រកាន់ផងសម្រាប់ធ្វើជាលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យមួយ ដើម្បីធ្វើតេស្តសាកល្បង ក្នុងការសម្រេចអំពីភាពសមហេតុសមផលនៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន[93] ។ មេធាវីការពារក្តីគ្រាន់តែសំដែងការមិនយល់ស្របចំពោះសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតតែប៉ុណ្ណោះ និងព្យាយាមធ្វើមិនដឹងមិនឮចំពោះការយល់ឃើញដ៏ត្រឹមត្រូវ ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានផ្តល់ទៅលើ ស្ថានការណ៍នៃករណីរឿងតែប៉ុណ្ណោះ ហើយនឹងដាក់យោបល់ឃើញរបស់ខ្លួនជាជំនួសឱ្យការយល់ឃើញរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតវិញ ។ លើសពីនេះមេធាវីការពារក្តីបានធ្វើការតវ៉ា ទាមទារដោយភាន់ច្រឡំថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានខកខានមិនបានពិចារណាអំពីវិធាន ការនានាសម្រាប់ជាជំនួសឱ្យការឃុំខ្លួនជាបណ្តោះអាសន្ន ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃស្ថានទម្ងន់

---

[92] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, C40/5/1, កថាខណ្ឌទី៣/២៣ ។

[93] *ករណីរឿងក្តីរបស់ រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Tihomir Blaskic,* ដីកាសម្រេចបដិសេធលើញត្តិស្នើសុំដោះលែងបណ្តោះអាសន្ន, សំណុំរឿងលេខ IT-94-14, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃតុលាការ ICTY, ចុះថ្ងៃទី២០ ធ្នូ ១៩៩៦ (C20/3, ប្រភពច្បាប់ 3) ។ *ករណីរឿងក្តីរបស់ រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Mrda,* ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ Darko Mrda ដែលស្នើសុំដោះលែងបណ្តោះអាសន្ន, សំណុំរឿងលេខ IT-02-59-PT, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទីII នៃតុលាការ ICTY , ចុះថ្ងៃទី១៥ មេសា ២០០២ (C11/11, ប្រភពច្បាប់ C19) ។

ទោសនៃបទចោទតែមួយគត់តែប៉ុណ្ណោះ ។ តាមពិតសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបាន សម្រេចថា គ្មានវិធានការណ៍ណាផ្សេងពីនេះដែលសមស្របនោះទេ ដោយយល់ឃើញថាតាមជាក់ស្តែង លក្ខខណ្ឌតម្រូវភាគច្រើននៅក្នុងវិធាន ៦៣.៣.ខ ត្រូវបានបំពេញគ្រប់គ្រាន់ហើយ[94] ។ នៅក្នុងកាលៈទេសៈដូចនេះ ដែលលក្ខខណ្ឌតម្រូវទាំងឡាយសម្រាប់ការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នត្រូវបានបំពេញគ្រប់គ្រាន់ហើយនោះ យុត្តិសាស្ត្រព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិមិនអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើការពិចារណាដោយផ្អែកទៅលើស្ថានទម្ងន់ទោសនៃបទល្មើស ដែលបានចោទប្រកាន់ដើម្បីនឹងធ្វើការសម្រេចថា តើការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នជាការចាំបាច់ ឬមិនចាំបាច់នោះទេ[95] ។

៣៤. ចំណែកលក្ខខណ្ឌតម្រូវផ្សេងៗដែលសម្រាប់ជាជំនួស នៃវិធាន៦៣.៣.ខ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងវិញ សហព្រះរាជអាជ្ញា បានដាក់បញ្ចូលដោយយោងទៅលើសេចក្ដីសន្និដ្ឋានដូចដែលមាននៅក្នុងកថាខណ្ឌពីទី៥៣ ដល់ទី៧៣ នៃ "ចម្លើយតបរបស់ខ្លួនទៅនឹងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចស្ដីពីការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន[96] និង កថាខណ្ឌពីទី១៥ ដល់ទី២៥ នៃចម្លើយតបរបស់ខ្លួនទៅនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងឱ្យពិនិត្យរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតស្ដីពីពាក្យសុំដោះលែងជាបន្ទាន់របស់ខៀវ សំផន ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨[97]" ។ សហព្រះរាជអាជ្ញា ក៏បានយោងផងដែរទៅលើដីកាបដិសេធការដោះលែងរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨, កថាខណ្ឌទី១៥-២១[98] ។

---

[94] ដីកាបដិសេធការដោះលែង, C40/4, កថាខណ្ឌទី២៥ ។

[95] *ករណីរឿងក្ដីរបស់ រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Sesay et al.,*, ដីកាសម្រេចលើញត្តិដែលដាក់ជូនដោយ Morris Kallon ដែលស្នើសុំដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់តុលាការ,សំណុំរឿងលេខ SCSL-04-15-PT, អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃតុលាការពិសេស សម្រាប់ប្រទេស Sierra Leone, ចុះថ្ងៃទី២៣ កុម្ភៈ ២០០៤, កថាខណ្ឌទី៣៤ (C11/11, ប្រភពច្បាប់ C42): " ពាក្យសុំដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់តុលាការ តម្រូវឱ្យពិនិត្យមើលឡើងវិញឱ្យបានដិតដល់ និងការពិចារណាដោយយកចិត្តទុកដាក់ទៅតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវនានានៃវិធាន៦៥...ក្នុងការធ្វើដូចនេះគេត្រូវតែចងចាំនៅក្នុងចិត្តថា នៅក្នុងប្រភេទជាក់លាក់របស់តុលាការអន្តរជាតិនានាឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងឡាយដែលតុលាការបែបនេះមានយុត្តាធិការទៅលើ អាចត្រូវបានចាត់ទុកថា ជាឧក្រិដ្ឋកម្មដ៏ធ្ងន់ធ្ងរជាងគេបំផុតដែលស្ថិតក្រោមច្បាប់អន្តរជាតិ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ អាចនិយាយបានថា វិធីសាស្ត្រក្នុងការដាក់ឱ្យស្ថិតក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់តុលាការ ដែលគេប្រើភាគច្រើននៅតាមតុលាការជាតិនានា អាចនឹងខុសគ្នាពីវិធីសាស្ត្រសម្រាប់តុលាការអន្តរជាតិណាមួយតួយ៉ាងដូចជាតុលាការពិសេស" ។

[96] ចម្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ចុះថ្ងៃទី១៩ វិច្ឆិកា ២០០៧, ថ្ងៃទី៦ កុម្ភៈ ២០០៨, C26/1/9, ERN 00160767-95 (ភាសាអង់គ្លេស) ។

[97] ចម្លើយតបរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹង ដីកាបញ្ជូនរឿងឱ្យពិនិត្យរបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ស្ដីពីពាក្យសុំដោះលែងជាបន្ទាន់របស់ ខៀវ សំផន, ចុះថ្ងៃទី២៤ តុលា ២០០៨, C40/3, ERN 00234631-45 (ភាសាអង់គ្លេស) ។

[98] ដីកាសម្រេចបដិសេធការដោះលែង, C40/4 ។

៣៥. ជាបន្ថែមពីលើនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញា សន្និដ្ឋានថាធាតុផ្សំថ្មីៗមួយចំនួនដែលផ្ទុយទៅនឹងទឡ្ហីករណ៍ទាំងឡាយដែលបានលើកឡើងដោយមេធាវីការពារក្ដីនៅក្នុងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ។

វិធាន៦៣.៣.ខ.១-ការគាបសង្កត់ទៅលើសាក្សី និងជនរងគ្រោះនានា

៣៦. មេធាវីការពារក្ដីបានលើកឡើងតវ៉ាថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានខកខានមិនបានបង្ហាញភស្តុតាងអំពីសកម្មភាព ឬ អាកប្បកិរិយារបស់ជនត្រូវចោទកាលពីអតីតកាល ដែលជាការបង្ហាញឱ្យឃើញអំពីហានិភ័យជាក់ស្ដែងមួយថា ជនត្រូវចោទអាចធ្លាប់បានប្រើប្រាស់ឥទ្ធិពលនោះដើម្បីធ្វើការគាបសង្កត់ទៅលើសាក្សីនោងជនរងគ្រោះនានា[99] ។ សហមេធាវីការពារក្ដីបានច្រានចោលនូវភស្តុតាង ដែលបានលើកឡើងដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដើម្បីគាំទ្រចំពោះសេចក្ដីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួនលើចំណុចនេះ[100] ។ តុលាការ ICTY បានថ្លែងថា បើសិនជាអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនបានចាត់នូវរាល់វិធានការណ៍នានាដែលចាំបាច់ដើម្បីធានាចំពោះសាក្សីទាំងឡាយដែលផ្ដល់សក្ខីកម្មនៅចំពោះមុខតុលាការទេនោះ គឺវាមុខជានឹងធ្វើឱ្យខូចដល់សុច្ចរិតភាពនៃការជំនុំជម្រះក្ដីហើយ និងថា ការថយចុះនៃចំនួនសាក្សីដែលមានចេតនាចង់មកផ្ដល់សក្ខីកម្មនៅក្នុងករណីរឿងក្ដីណាមួយនោះ គឺវានឹងធ្វើឱ្យខូចដល់មុខងារដ៏សំខាន់ជាង គេបំផុតរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងហើយ គឺបានន័យថា មុខងារក្នុងការរកឱ្យឃើញការពិត[101] ។

៣៧. ស្ថានការណ៍ផ្សេងៗនៃករណីរឿងក្ដីនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ មានដូចខាងក្រោមនេះ៖ ក) មានសាក្សីជាគន្លឹះតែមួយចំនួនតូចប៉ុណ្ណោះ ដែលនៅរស់រានមានជីវិតអស់រយៈពេល៣០ឆ្នាំមកហើយ ក្រោយពីរបបប៉ុលពតត្រូវបានបញ្ចប់ ។ ខ) ការមានអារម្មណ៍ភ័យខ្លាចជាលក្ខណៈ

---

[99] បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍, C40/5/1, កថាខណ្ឌទី៥២។

[100] ដីកាសម្រេចបដិសេធការដោះលែង, C40/4, កថាខណ្ឌទី១៦, លេខយោងជើងទំព័រលេខ២០: " មេៗដឹកនាំខ្មែរទាំងឡាយចង់ឱ្យមានគណៈកម្មការស្វែងរកការពិត ជាជំនួសឱ្យសវនាការជំនុំជម្រះក្ដីវិញ", អត្ថបទនៃសារព័ត៌មាន *Agence France Press*, ចុះថ្ងៃទី១ ធ្នូ ២០០២ (D29, ឧបសម្ព័ន្ធ ក, ឯកសារភ្ជាប់លេខ៧៤) ។

[101] *ករណីរឿងក្ដីរបស់ រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Haradinaj,* ដីកាសម្រេចលើញត្តិស្នើសុំដែលធ្វើក្នុងនាម Ramush Haradinaj ដែលសុំ ឱ្យដោះលែងបណ្ដោះអាសន្ន, សំណុំរឿងលេខ IT-04-84-T, អង្គជំនុំជម្រះទី១នៃសាលាដំបូង នៃតុលាការ ICTY, ចុះថ្ងៃទី២០ កក្កដា ២០០៧ (C20/I/7, ប្រភពច្បាប់ B27) ។

ទូលំទូលាយមិនបានផ្តល់សក្ខីកម្មនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ដោយផ្អែកលើការព្រួយបារម្ភក្រែង មានការសងសឹក ឬ ការបំភិតបំភ័យ[102] ។ គ) អវត្តមាននៃវិធានការសម្រាប់ការពារសាក្សី នៅក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន ។ ដោយមានការយល់ឃើញចំពោះស្ថានការណ៍ទាំងនោះ ការគំរាមកំហែងអំពីការសងសឹកតបវិញ ដែលធ្វើឡើងដោយជនត្រូវចោទចំពោះជនទាំងឡាយ ទាក់ទងអំពីការយកពួកមេដឹកនាំរបស់ខ្មែរក្រហមទៅកាត់ទោស គួរតែត្រូវបានចាត់ទុកថាជាភស្តុតាងមួយស្តីពីជនជាប់ចោទបានមាននិន្នាការធ្វើការរារាំងដល់ដំណើរការរបស់តុលាការ[103] ។ ការគំរាមកំហែងទាំងនោះ គួរតែត្រូវបានចាត់ទុកថា ជាទម្ងន់បន្ថែមដោយសារតែលទ្ធផលនៃការគាំទ្រដល់ជនត្រូវចោទ ដែលនៅតែមានជាបន្តទៅទៀត នៅក្នុងផ្នែកមួយខ្លះនៃប្រទេសនៅឡើយ[104] ហើយនិងឥរិយាបថចំពោះដំណើរការនីតិវិធីនៅក្នុង អ.វ.ត.ក របស់ពួកអ្នកដែលគាំទ្ររូបគាត់មួយចំនួន[105] ។ ជាការច្បាស់លាស់ណាស់ថា មេធាវីការពារក្តីបានធ្វើឱ្យការយល់ឃើញទាំងនោះលែងមាន សារៈសំខាន់ដូចមុន និងបានធ្វើឱ្យងងិតមើលលែងឃើញអំពីស្ថានទម្ងន់ទោសដែលមាននៅ ក្នុងការមានមតិកត់សំគាល់របស់ជនត្រូវចោទ ដែលបានធ្វើការព្រានចោលដោយភាន់ច្រឡំនូវការរកឃើញរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ស្តីពីហានិភ័យ

---

[102] អត្ថបទរបស់លោក Geerteke Jansen, *សម្លេងពីខេត្តតាកែវ: ការវាយតម្លៃសាកល្បងអំពីការភ័យខ្លាចរបស់សាក្សីនៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនៅក្នុងតុលាការកម្ពុជា,* នៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា, ចុះខែតុលា ឆ្នាំ២០០៦ (D29, ឧបសម្ព័ន្ធ ក, ឯកសារភ្ជាប់ លេខ ៨០) ។

[103] "មេៗដឹកនាំខ្មែរទាំងឡាយចង់ឲ្យមានគណៈកម្មការស្វែងរកការពិត ជាជំនួសឲ្យសវនាការជំនុំជម្រះក្តីវិញ", អត្ថបទនៃសារព័ត៌មាន *Agence France Press,* ចុះថ្ងៃទី១ ធ្នូ ២០០២ (D29, ឧបសម្ព័ន្ធ ក, ឯកសារភ្ជាប់លេខ៧៤) ។

[104] សូមអាន "ការវិភាគ-សមមិត្តៗដែលត្រូវបានគេមើលឃើញថា ការពារមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម", David Bronnstrom, សារព័ត៌មាន Reuters, ចុះថ្ងៃទី៤ មករា ១៩៩៩ (D29, ឧបសម្ព័ន្ធ ក, ឯកសារភ្ជាប់លេខ ៦៩) ។ "មូលដ្ឋានបង្អែកដ៏រឹងមាំរបស់អតីតខ្មែរក្រហមបានក្លាយទៅជាស្ថានសួគ៌សុវត្ថិភាពសម្រាប់ពួកមេដឹកនាំ", Don Pathan, សារព័ត៌មាន Associated Press Newswires, ចុះថ្ងៃទី៩ មករា ១៩៩៩ (D29, ឧបសម្ព័ន្ធ ក, ឯកសារភ្ជាប់លេខ ៧០) ។ "ពួកមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម នៅភាគខាងជើងនៃប្រទេសកម្ពុជា": ប្រភពព័ត៌មានពីថៃ, មេដឹកនាំចលនាឥស្សិ", សារព័ត៌មាន *Agence France-Press,* ១៣ មិថុនា ១៩៩៨ (D29, ឧបសម្ព័ន្ធ ក, ឯកសារភ្ជាប់លេខ ៧១) ។ "មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមចាកចេញទៅកាន់ទីក្រុងភ្នំពេញដើម្បីចរចា, សារព័ត៌មាន Reuters News, ចុះថ្ងៃទី ២៨ ធ្នូ ១៩៩៨ (D29, ឧបសម្ព័ន្ធ ក, ឯកសារភ្ជាប់លេខ ៧៣) ។ "មេដឹកនាំខ្មែរក្រហម ប្រឆាំងជំទាស់ទៅនឹងការអំពាវនាវឲ្យមាន ការជំនុំជម្រះក្តី", សារព័ត៌មាន *Agence France-Press,* ចុះថ្ងៃទី១ មករា ១៩៩៩ (D29, ឧបសម្ព័ន្ធ ក, ឯកសារភ្ជាប់លេខ ៧៣) ។

[105] សូមអាន ២០ឆ្នាំមកហើយដែលខ្មែរក្រហមនៅតែគំរាមថា នឹងមានសង្គ្រាមទៀត, សារព័ត៌មាន Agence France-Press, ចុះថ្ងៃទី៧ មករា ១៩៩៩ ដែលនៅក្នុងអត្ថបទនោះ អភិបាលក្រុងប៉ៃលិនឈ្មោះ អ៊ី ឈាន ត្រូវបានគេរាយការណ៍មកថា ការប៉ុនប៉ងណាមួយដើម្បីនាំខ្លួន ខៀវ សំផន ឬ នួន ជា ជាលទ្ធផលគឺនឹងធ្វើឲ្យមានសង្គ្រាមស៊ីវិល (D29, ឧបសម្ព័ន្ធ ក, ឯកសារភ្ជាប់លេខ ៧៥) ។

00275500

C40/5/2

ជាក់ស្តែងនៃការជ្រៀតជ្រែកចំពោះជនរងគ្រោះ និងសាក្សីនានាដែលកើតចេញពីសកម្មភាពកាលពីអតីតកាលរបស់ជនត្រូវ ចោទ និងឥទ្ធិពលរបស់គាត់នៅក្នុងពេលសព្វថ្ងៃ ។

៣៨. អាស្រ័យដោយមូលហេតុទាំងនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញា បានយល់ស្របជាមួយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតថា (១) ពេលវេលាដែលបានកន្លងផុតទៅនៃចាប់តាំងពីការឃុំខ្លួនជនត្រូវចោទមកនោះមិនបានធ្វើឱ្យហានិភ័យថយចុះ ឬត្រូវបានលុបបំបាត់អស់នោះទេ ក៏ប៉ុន្តែផ្ទុយទៅវិញគឺរឹតតែធ្វើឱ្យមានសភាពកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរឡើងថែមទៀត ។ (២) ថា ខៀវ សំផន អាចមានសិទ្ធិក្នុងការពិនិត្យមើលសំណុំរឿងបាន និងថា នៅក្នុងសំណុំរឿងនោះមាន "កំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយសាក្សីនានា ក៏ដូចជាមានពាក្យបណ្តឹងផ្សេងៗ ហើយនិងពាក្យសុំរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី" ។ (៣) ថា មាន "ហានិភ័យពិតប្រាកដថាសាក្សីទាំងឡាយអាចនឹងប្រកែកមិនព្រមចូលរួមនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីនៅក្នុងពេលអនាគត"។ និង(៤)ថាមានមូលហេតុផ្សេងៗដែលធ្វើឱ្យជឿថា សាក្សីទាំងនោះអាចនឹងត្រូវស្ថិតក្រោមការគាបសង្កត់ ដោយសារតែពួកគេធ្លាប់ជាមនុស្សនៅក្រោមបង្គាប់របស់ជនត្រូវចោទ ឬ មួយក៏ក្នុងន័យទូលំទូលាយជាងនេះទៅទៀតនោះគឺ ពីព្រោះតែមុខតំណែងជាន់ខ្ពស់ទាំងអស់ ដែលជនត្រូវចោទធ្លាប់បានកាន់កាប់នោះ"[106] ។

វិធាន៦៣.៣.៤-ការពារសន្តិសុខដល់ជនត្រូវចោទ

៣៩. ចំពោះការគំរាមកំហែងដែលបង្កឡើងចំពោះសន្តិសុខផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់- វិធាន៦៣.៣.ខ.៤ - មានសេចក្តីថ្លែងការណ៍ថ្មីៗនេះ និងអាកប្បកិរិយារបស់ជនរងគ្រោះ និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយចំនួន បានបង្ហាញឱ្យឃើញថា ការដោះលែងជនណាម្នាក់ក្នុងចំណោមជនត្រូវចោទទាំងប្រាំ(៥) រូបនេះ អាចនឹងធ្វើឱ្យប្រែក្លាយទៅជាអំពើហិង្សាសំដៅប្រឆាំងចំពោះអតីតមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមទាំងនោះ រួមទាំងដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, ក្រុមមេធាវីការពារក្តី ឬអ.វ.ត.ក ផង ។ នៅក្នុងអត្ថបទមួយដែលចុះផ្សាយនៅក្នុងកាសែត The New York Times បានសរសេរថា

---

[106] ដីកាសម្រេចបដិសេធការដោះលែង, C40/4, កថាខណ្ឌទី១៥-១៦ ។

កាលពីថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨[107] មានជនរងគ្រោះពីរនាក់បាននិយាយថា ពួកគេរៀងៗខ្លួន ចង់តែ "ហាន់ (នួន ជា) ឱ្យទៅជាជំរៀកៗ ហើយរោយអំបិលទៅលើស្នាមរបួស របស់គាត់ (...) វាយដំគាត់ និង ធ្វើទារុណកម្មគាត់ ហើយនិងដាក់គាត់ឱ្យខ្សែភ្លើងឆក់ដើម្បីធ្វើឱ្យគាត់ឆ្លើយ" ហើយឱ្យពួកគាត់ (ជនត្រូវចោទ) "ទទួលរងនូវការឈឺចាប់ដូចកាលពីពេលខ្ញុំឈឺចាប់នោះដែរ" ដូចជា "ទាល់តែសម្លាប់គាត់ នោះទើបធ្វើឱ្យខ្ញុំស្ងប់ចិត្ត" ។ មានមនុស្ស ៣នាក់បានពោលឡើងវិញដដែលៗនូវសំដី/ពាក្យគម្រាមកំហែងទាំងនោះ (ដែលមិនគ្រាន់តែប្រឆាំងនឹង ខៀវ សំផន និងក្រុមមេធាវីការពារក្តីរបស់គាត់តែប៉ុណ្ណោះទេ ក៏ប៉ុន្តែប្រឆាំងនឹងតុលាការផងដែរ) នៅក្នុងពេលសន្និសីទសារព័ត៌មានមួយដែលធ្វើឡើង បន្ទាប់ពីសវនាការរបស់ អ.ប.ជ កាលពីថ្ងៃទី៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨[108] ។ ការសំដែងប្រតិកម្មដោយការរំជើបរំជួលក្នុងចិត្តទាំងនេះ

---

[107] "នៅក្នុងសវនាការជំនុំជម្រះក្តីខ្មែរក្រហម ជនរងគ្រោះនឹងមិនមែនចូលរួមទ្រទ្រង់ដោយឥតបានការនោះទេ", The New York Time, Seth Mydans, ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨, អាចរកមើលបានតាមរយៈវិបសាយ: http://www.nytimes.com/06/2008/17/world/asia/17cambodia.html?scp=1&sq=Seth%20Mydans%20in%20Khmer%20Rouge%20Trial%20Victims&st=cse ដែលបានបើកចូលកាលពីថ្ងៃទី៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩ (C20/5/7.7) ។

[108] តាមក្នុងខ្សែអាត់វីឌីអូ របស់ អ.វ.ត.ក ស្តីពីសន្និសិទសារព័តមាន ចុះថ្ងៃទី៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ (ដែលបង្ហាញជូន តាមរយៈឯកសារ **C20/5/7.8R** នៅក្នុងចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង ធិរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចស្តីពីការបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ចុះថ្ងៃទី៩ មករា, ERN 00270535) បានបង្ហាញឱ្យឃើញថា មានស្ត្រីជាជនរងគ្រោះទីមួយ នៃរបបខ្មែរក្រហមម្នាក់ (ដែលត្រូវបានរាយការណ៍មកថា ឈ្មោះ ស៊ុត នី) បានស្រែកគំហក និងចង្អុលដាក់សហមេធាវីការពារក្តីខ្មែរ នៅក្នុងពេលសន្និសិទសារព័តមាន ។ លី មុន្នីសារ (Ly Monysar) ជនរងគ្រោះ ដែលឥឡូវនេះ ជាឆ្នាំសន្តិសុខ បានគំរាមកំហែងតុលាការថានឹងធ្វើសកម្មភាពភេរវកម្មមួយប្រឆាំងនឹងមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមទាំងនោះ "ប្រសិនបើតុលាការនៅតែបន្តធ្វើជាឆាក ល្ខោនតទៅទៀតនោះ" នៅក្នុងពេលសន្និសិទសារព័តមានរបស់ជនរងគ្រោះ ហើយនិងស្ត្រីជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីម្នាក់ (អ្នកដាក់ពាក្យ សុំ) ឈ្មោះ សុខ ជា បាននិយាយសារចុះសារឡើងថា បើសិនជាគាត់អាចចាប់ ខៀវ សំផន បាននោះ គាត់ចង់ "ស្ទុះទៅ ហែកស៊ី ទាំងរស់" ។ សូមមើលផងដែរ "តុលាការខ្មែរក្រហម: l'exaspération des victims intensifiée par un clash avec la défense" ចុះថ្ងៃទី៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៨, Ka-Set (site d'information sur le Cambodge), Stéphanie Gée, ដែល អាច រកមើលបាននៅ ក្នុងវិបសាយ ដែលមានអាសយដ្ឋានដូចខាងក្រោមនេះ : http://ka-set.info/index2.php?option=com_content&task=view&id=783&pop=1&page=0&Itemid=46 (**C20/5/7.9**); "មានរឿងកំប្លុកកំប្លែងជួបយុត្តិធម៌នៅក្នុងសវនាការកាត់ក្តីខ្មែរក្រហម" *The Nation* (New York, USA), Barbara Crossette, ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨, កថាខ័ណ្ឌទី៤ (**C20/5/7.10**); (**ឧបសម្ព័ន្ធ ខ - ឯកសារភ្ជាប់ លេខ៥**) ។ "តុលាការខ្មែរក្រហមបើកសវនាការលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេច ស្តីពីករណីបកប្រែសំណុំរឿង", ចុះថ្ងៃទី៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨, ច្បាប់បកប្រែជាភាសាអង់គ្លេស, *កាសែតរស្មីកម្ពុជា*, វ៉ុល១៦ លេខ៤៧៦០ (**C20/5/7.11**) ។ "ភាពគ្មានសណ្តាប់ធ្នាប់នៅក្នុងតុលាការ ខណៈដែលសវនាការបានបញ្ចប់នៅក្នុងភាពច្របូកច្របល់" ចុះថ្ងៃទី៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨, អត្ថបទកាសែត *The Phnom Penh Post*, ដោយ Georgia Wilkins (**C20/5/7/12**) ។ "Le Cirque Vergès" ចុះថ្ងៃទី១១-១៧ ធ្នូ ២០០៨, កាសែត *Cambodge Soir*, ដោយ Adrien Le Gal ។ កម្រងអត្ថបទ កាសែតទាំង៤នេះ អាចបើករកមើលបាននៅក្នុង G:Drive របស់ អ.វ.ត.ក ទៅតាមកាលបរិច្ឆេទនៃការបោះផ្សាយរបស់កាសែតនីមួយៗ (G:\Public Affairs\Daily Clipping

គឺជារោគសញ្ញានៃជម្ងឺតានតឹងខាងផ្លូវអារម្មណ៍ ក្រោយមានការប៉ះទង្គិចយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរខាងផ្លូវចិត្ត ដែលនៅតែមានជាបន្តនៅឡើយក្នុងចំណោមជនរងគ្រោះ ដោយដំណើរការនៃនីតិវិធីរបស់ អ.វ.ត.ក បាននាំឱ្យមានការលេចឡើងជាថ្មីនូវការតានតឹងនៅក្នុងអារម្មណ៍[109] ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ការគំរាមកំហែងជាសក្តានុពលចំពោះសន្តិសុខផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ជនត្រូវចោទគឺ មិនមែនជាការគិតច្រឡំនោះទេ ក៏ប៉ុន្តែនៅតែមានភាពខ្លាំងក្លា និងជាក់ស្តែងនៅឡើយ ។

វិធាន៦៣.៣.ខ.៥-រក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ

៤០. ជាងនេះទៅទៀត នៅពេលដែលមេធាវីការពារក្តីចោទថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានខកខានមិនបានបង្ហាញអង្គហេតុផ្សេងៗអំពីថា ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មុខជានឹងធ្វើការរំខានដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈក្នុងពេលបច្ចុប្បន្នជាពុំខាន ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ពួកគេ បានយល់ស្របថា ការសម្រេចណាមួយអំពីបញ្ហាមានហានិភ័យចំពោះសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈចាំបាច់ត្រូវតែតម្រូវឱ្យមានវិធានការក្នុងការព្យាករណ៍ទុកជាមុនដែរ[110] ។

៤១. មេធាវីការពារក្តីបានប្រកែកតវ៉ាថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតគ្រាន់តែបានសម្រេចជោគជ័យនៅក្នុងការបង្ហាញភស្តុតាងឱ្យឃើញពីទុក្ខព្រួយ ដែលនៅតែមានជាបន្តនៅក្នុងចំណោមជនរងគ្រោះនៃរបបខ្មែរក្រហមតែប៉ុណ្ណោះ ដែលផ្ទុយទៅនឹងការជាក់ស្តែងដែលថា បើដោះលែងនោះគឺវាអាចនឹងធ្វើឱ្យខូចដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈក្នុងពេលបច្ចុប្បន្នប៉ុណ្ណោះ។ មេធាវីការពារក្តីគ្រាន់តែធ្វើការច្រានចោលនូវភស្តុតាងដែលលើកឡើង ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែលបង្ហាញអំពីអង្គហេតុទាំងនេះតែប៉ុណ្ណោះ និងដើម្បីដាក់ជំនួសដោយមតិផ្ទាល់របស់ខ្លួនវិញទៅ

International\12.Dec) ។ "តុលាការខ្មែរក្រហម អំពីប្រល័យពូជសាសន៍ជិតប់ជើងចង់ដួលដោយសារមេធាវីការពារក្តីបារាំង ស្នើសុំឱ្យបកប្រែថ្មី", *Law.com:International News, ដោយលោក Claire Duffett, ចុះថ្ងៃទី១០ ធ្នូ ២០០៨* (ភ្ជាប់មកជាមួយ ឧបសម្ព័ន្ធ ខ, ឯកសារភ្ជាប់លេខ B1) ។

[109] Rob Savage និយាយថា ការចាប់ផ្តើមសកម្មភាពតុលាការនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក "អាចធ្វើឱ្យមានហានិយភ័យថ្មីៗចំពោះសង្គមកម្ពុជា" ដែលអាច "នាំឱ្យមានការលេចឡើងជាថ្មីនូវការចប់នៅក្នុងអារម្មណ៍ និងផលវិបាកសង្គមជាអវិជ្ជមាន ដែលអាចនឹងអមមកជាមួយនឹងសកម្មភាពទាំងនោះ"។ Rob Savage "ជម្ងឺតានតឹងខាងផ្លូវអារម្មណ៍ក្រោយមានការប៉ះទង្គិចយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរខាងផ្លូវចិត្តៈ មរតកនៃការឈឺចាប់ និងអំពើហិង្សាដែលបានបន្សល់ទុក", កាសែត *South Eastern Globe* ប្រចាំខែ, ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧, ទំព័រ ២៤-២៧, ERN 00153657-61 (ភាសាអង់គ្លេស) (C11/11, ឯកសារភ្ជាប់ ក) ។

[110] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, C40/5/1, ទំព័រ៦០ ។

លើភស្តុតាងនេះជួសឲ្យការយល់ឃើញរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត[111] ។ ភស្តុតាងរបស់អ្នកជំនាញដែលត្រូវបានមេធាវីការពារក្តីច្រានចោលនោះ ត្រូវបានសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និង អង្គបុរេជំនុំជម្រះ យកមកពឹងផ្អែកដោយស្របគ្នា[112] ។ ដែលភស្តុតាងនោះបាននិយាយថា មានប្រជាជនកម្ពុជាចំនួន៣០% កំពុងតែទទួលរងនូវជម្ងឺតានតឹងខាងផ្លូវអារម្មណ៍ ក្រោយពីមានការប៉ះទង្គិចយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរខាងផ្លូវចិត្តនៅឡើយ ដែលបណ្តាលមកពីឧក្រិដ្ឋកម្មមានលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធ និងទូលំទូលាយ កាលពីក្នុងអម្លុងពេលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ស្របតាមនេះ ដោយសារតែមានដំណើរការនីតិវិធីនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ដែលជនសង្ស័យកំពុងត្រូវបានធ្វើការជំនុំជម្រះក្តីជា លើកដំបូងបង្អស់ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងអម្លុងពេលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនោះ វាហាក់បីដូចជាមេធាវីការពារក្តីលើកឡើងតវ៉ាដោយមិនបានប្រុងប្រយ័ត្នថា បញ្ហាស្តីពីការតានតឹងនៅក្នុងអារម្មណ៍ និងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ដែលបើទទួលយកមួយណាគឺត្រូវតែទាត់ចោលមួយទៀត ។ ចំណងតភ្ជាប់គ្នារវាងការតានតឹងនៅក្នុងអារម្មណ៍ដែលនៅតែមានជាបន្ត និងហានិភ័យចំពោះសណ្តាប់សាធារណៈ ត្រូវបានបញ្ជាក់ច្បាស់ក្នុងលក្ខណៈអាចផ្ទុះឡើង ដែលក្នុងនោះការសង្កត់ធ្ងន់បែបនេះ ត្រូវបានស្តែងចេញកាលពីពេលធ្វើសន្និសីទសារព័ត៌មានមួយ កាលពីថ្ងៃទី៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ (សូមអានកថាខណ្ឌទី៩ ខាងលើ) ។

៤២. មេធាវីការពារក្តីលើកឡើងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានខកខានមិនបានបង្ហាញភស្តុតាងឲ្យឃើញអំពីភាពផុយស្រួយនៃសង្គមកម្ពុជានោះទេ ។ មេធាវីការពារក្តីបានឈានទៅដល់ការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋាននេះដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានអរូបី និង ដោយគ្មានការចង្អុលបង្ហាញភស្តុតាងនៅលើការដកស្រង់ខ្លីៗពីរបាយការណ៍នានា ដែលមិនការពាក់ព័ន្ធទៅនឹងបញ្ហាភាពផុយស្រួយនៃសង្គម និងអំពើហិង្សានៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា[113] នោះទេ ។ ការអះអាងរបស់មេធាវីការពារ

[111] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍, C40/5/1, ទំព័រ៦4 ។

[112] ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ ឌុច ស្តីពីការឃុំខ្លួន, C5/45, លេខយោងជើងទំព័រ លេខ១០ និងលេខ២២ ។ ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង ធីរិទ្ធ ស្តីពីការឃុំខ្លួន, C5/I/27, លេខយោងជើងទំព័រ លេខ៣៦ និងលេខ៤៤ ។

[113] "របាយការណ៍ឆ្នាំ២០០៧ ស្តីពីការអភិវឌ្ឍន៍ធនធានមនុស្ស: ការពង្រីកជម្រើសឲ្យបានទៅដល់ប្រជាជននៅចុងកាត់មាត់ញក (NHDR)" ត្រូវបានលើកយកមកសំអាងនៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ (C40/5/1) ត្រង់កថាខណ្ឌទី៦៩ ស្តីពីធនធានធម្មជាតិនានានិងជីវភាពរស់នៅតាមជនបទនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ "ការបែងចែកកំណើន, សមធម៌ និងការអភិវឌ្ឍន៍ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា", របាយការណ៍នេះ

ក្ដីបានលើកយកមកបង្ហាញដោយមិនត្រឹមត្រូវ អំពីសភាពការណ៍បច្ចុប្បន្នរបស់កម្ពុជា ដូចដែលវិទ្យាស្ថានសេដ្ឋកិច្ច និងសន្តិភាព បានធ្វើការកំណត់នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៨ថា មានភាវនីយភាពយ៉ាងខ្ពស់ថាមុខជានឹងមានបាតុកម្មដោយហឹង្សា, មានអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មដោយហឹង្សាផ្សេងៗក្នុងកំរិតខ្ពស់និងមានអាវុធធុនតូចត្រៀមស្រាប់ដែលអាចងាយរកបាននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា[114] ។ នៅក្នុងបរិបទនេះ ការដោះលែងជនណាម្នាក់ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងចំណោមមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ មុខជានឹងមានភាវនីយភាព ក្នុងការបណ្ដាលឱ្យមានប្រតិកម្មជាអវិជ្ជមានផ្សេងៗនៅក្នុងចំណោមប្រជាជន និងត្រូវបានគេយល់ឃើញថា គឺជាឧបសគ្គរាំងដ៏ធំមួយនៅក្នុងដំណើរការ ក្នុងការនាំខ្លួនមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមទាំងនោះ ទៅឱ្យតុលាការជំនុំជម្រះក្ដីដែលគេបានទទ្ទឹងរង់ចាំជាយូរណាស់មកហើយ ។

៤៣. មេធាវីការពារក្ដីពឹងផ្អែកទៅលើករណីរឿងក្ដីរបស់ *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Haradinaj* ដើម្បីយកមកពោលអះអាងថា តុលាការដទៃៗទៀតគេបានអនុញ្ញាតឱ្យដោះលែងជនជាប់ចោទនានាទោះបីជាមានផលប៉ះពាល់ដ៏មានសក្ដានុពលទៅលើសណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈនោះក្ដី[115] ។ មេ

ក៏ត្រូវបានលើកជាសំអាងផងដែរនៅក្នុងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ត្រង់កថាខណ្ឌទី៦៩ គឺពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការអភិវឌ្ឍន៍ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចនៅកម្ពុជា ។ ឯកសារទាំងនេះមិនបានផ្ដល់នូវភស្តុតាងដែលផ្អែកតាមការពិសោធន៍ស្ដីពីស្ថេរភាព ឬភាពផុយស្រួយនៃសង្គមកម្ពុជានោះទេ ។

[114] វិទ្យាស្ថានសេដ្ឋកិច្ច និងសន្តិភាព បានចំណាត់ថ្នាក់ប្រទេសកម្ពុជា ជាប្រទេសដែលស្ថិតនៅក្នុងលំដាប់ថ្នាក់ទី៩១ ដែល មានសន្តិភាពជាងគេបំផុតក្នុងចំណោមប្រទេសចំនួន១៤០ ។ វិទ្យាស្ថានសេដ្ឋកិច្ចនិងសន្តិភាព, ការផ្ដួចផ្ដើមគំនិតដើម្បីសន្តិភាពពិភពលោក ឆ្នាំ២០០៨ ដែលអាចបើករកមើលបានក្នុងវិបសាយដែលមានអាសយដ្ឋាន: http://visionofhumanity.org/gpi/results/Cambodia/2008 (ភ្ជាប់មកជាមួយឧបសម្ព័ន្ធ ខ, ឯកសារភ្ជាប់ B2) ។ ការរកឃើញនេះគឺស្របគ្នានឹងពត៌មានដែលនៅក្នុងសំណុំរឿង ទាក់ទងទៅនឹងសក្ដានុពលនៃភាពចលាចលដល់សណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ដែលអាចនឹងកើតមានឡើងក្រោយពេលដោះលែងជនត្រូវចោទ ណាម្នាក់: "អាវុធត្រូវបានគេដុតបំផ្លាញចោលដើម្បីនឹងជួយកំចាត់ឱ្យអស់នូវកេរ្ដិ៍ដំណែលដ៏មានគ្រោះថ្នាក់ដល់អាយុជីវិត ដែលបានបន្សល់នៅកម្ពុជាពីរបបខ្មែរក្រហម",អត្ថបទសារពត៌មាន *Associated Press,* ចុះថ្ងៃទី៣០ មីនា ២០០៥ ដែលពីពណ៌នា អំពីពិធីដុតបំផ្លាញចោល នូវអាវុធចំនួន ៣៥០០ដើម កាំភ្លើងបាញ់គ្រាប់រ៉ុកកែត និងគ្រាប់រំសេវ ដែលជាផ្នែកនៅក្នុងការខិតខំប្រឹងប្រែងមួយ ក្នុងការលុបបំបាត់ឱ្យអស់នូវអាវុធដែលបានបន្សល់ទុកតាំងពីពេលជម្លោះ (ប្រដាប់អាវុធ) នៅកម្ពុជាមក (D29, ឧបសម្ព័ន្ធ ក, ឯកសារភ្ជាប់លេខ៧៦) ។ ក្រុមជំនួយជប៉ុនដើម្បីគ្រប់គ្រងអាវុធធុនតូចនៅកម្ពុជា "កំណត់ហេតុស្ដីពីការប្រមូលអាវុធ ឆ្នាំ២០០៥-២០០៧" (JSAC, 2007) (D29, ឧបសម្ព័ន្ធ ក, ឯកសារភ្ជាប់លេខ៧៧) ។ Christine Wille, "តើមានអាវុធប៉ុន្មាននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា?" ឯកសារការងារស្ដីពីការស្ទង់មតិស្ដីពីអាវុធធុនតូចនៅកម្ពុជា (ការស្ទង់មតិស្ដីពីអាវុធធុនតូច ឆ្នាំ២០០៥) (D29, ឧបសម្ព័ន្ធ ក, ឯកសារភ្ជាប់លេខ៧៨) ។ "សេចក្ដីសង្ខេបសន្ទរកថារបស់លោក ថោ សារ៉ន ចៅក្រមខ្មែរ " នៅក្នុងអង្គសិក្ខាសាលាថ្នាក់ជាតិមួយ ស្ដីពីការលើកកំពស់ការយល់ដឹងអំពីច្បាប់គ្រប់គ្រងអាវុធ ពីថ្ងៃទី១៦ ដល់១៨ កក្កដា ២០០៦, ទំព័រ១៥-១៦ (ក្រុមការងារស្ដីពីការកាត់បន្ថយអាវុធ, ឆ្នាំ២០០៦) (D29, ឧបសម្ព័ន្ធ ក, ឯកសារភ្ជាប់លេខ៧៩) ។

[115] បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍, C40/5/1, កថាខណ្ឌទី៧០ ។

ធាវីការពារក្តីបានខកខានមិនបានថ្លែងថា សំណើសុំដោះលែងជាបណ្តោះអាសន្នបន្ទាប់មួយនេះ ដែលបានធ្វើឡើងដោយ Haradinaj នៅក្រោយថ្ងៃផុតកាលបរិច្ឆេទកំណត់នៃរយៈពេលដំបូងនៃការដោះលែងជាបណ្តោះអាសន្ន ត្រូវបានបដិសេធចោល ដោយសារតែមានបរិយាកាសពោរពេញទៅដោយការបំភិតបំភ័យនៅក្នុងសង្គមរបស់កូសូវ៉ូ ចំពោះសាក្សីទាំងឡាយនៅក្នុងតុលាការ ICTY [116] ទោះបីជាជននេះមានអាកប្បកិរិយាជាគំរូ នៅក្នុងពេលដោះលែងរូបគាត់ក្តី ។

៤៤. អាស្រ័យហេតុនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមស្នើឲ្យ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ សម្រេចថា មេធាវីការពារក្តីបានខកខានមិនបានធ្វើការគាំទ្រដល់ពាក្យសុំដោះលែងជាបណ្តោះអាសន្នរបស់ខ្លួនដោយការផ្តល់ភស្តុតាងដែលបង្ហាញឲ្យឃើញថា លក្ខខណ្ឌតម្រូវនានាសម្រាប់ឲ្យធ្វើការដោះលែងដែលស្ថិតនៅក្រោមវិធាន៦៣.៣.ខ.១, ២, ៤, និង៥ នោះ លែងត្រូវបានបំពេញគ្រប់គ្រាន់តទៅទៀតហើយ ។

គ. មិនមានការដាក់ឲ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការទេ

៤៥. ការដាក់ឲ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការណាមួយ មិនអាចមានលក្ខណៈតឹងតែងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីអាចបំពេញបានគ្រប់ទៅតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវដែលចាំបាច់ ដើម្បីធានាការពារសុវត្ថិភាពរបស់ជនត្រូវចោទ, រក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ, និងទប់ស្កាត់កុំឲ្យជនត្រូវ

---

[116] *ករណីរឿងក្តីរបស់ រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Haradinaj,* ដីកាសម្រេច លើញត្តិស្នើសុំដែលធ្វើក្នុងនាម Ramush Haradinaj ដែលសុំឲ្យដោះលែងបណ្តោះអាសន្ន, សំណុំរឿងលេខ IT-04-84-T, អង្គជំនុំជម្រះទី១នៃសាលាដំបូង នៃតុលាការ ICTY, ចុះថ្ងៃទី២០ កក្កដា ២០០៧ (C20/I/7, ប្រភពច្បាប់ B27) ។ Hradinaj ត្រូវបាន អង្គជំនុំជម្រះទី១ នៃសាលាដំបូង នៃតុលាការ ICTY លើកលែងការចោទប្រកាន់ ក៏ប៉ុន្តែបញ្ហាស្ថិតនៅជាបញ្ហាដែលមានការប្រឆាំងតវ៉ាដដែល ដោយសារសាក្សីចំនួន២នាក់នៅក្នុងករណីរឿង ឈ្មោះ Sadri Selca nig Avni Krasniqi ត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីប្រមាទពីបទមើលងាយតុលាការដោយសារខកខានមិនបានចូលមកបង្ហាញខ្លួននៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដោយមិនមានមូលហេតុត្រឹមត្រូវនិងដោយបដិសេធរឿងៗខ្លួនមិនព្រមផ្តល់សក្ខីកម្ម។ សូមអានសេចក្តីប្រកាសពត៌មានរបស់តុលាការ ICTY, ចុះថ្ងៃទី១៣ វិច្ឆិកា ២០០៧, "សាក្សីមួយរូបនៅក្នុងករណីរឿងរបស់ Haradinaj និងជនដទៃទៀត, ត្រូវបានចាប់ខ្លួនពីបទប្រមាថមើលងាយតុលាការ", ដែលអាបើករកមើលបាននៅក្នុងគេហទំព័រ: http://secnet069.un.org/sid/8825 (ភ្ជាប់មកជាមួយឧបសម្ព័ន្ធ ក, ឯកសារភ្ជាប់ A1) ។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមកអយ្យការបានដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មួយដោយលើកឡើងសំអាងទៅលើបរិយាកាស ដែលគ្របដណ្តប់ដោយការភ័យខ្លាចនៅកូសូវ៉ូដែលជាឧបសគ្គរាំងបំពោះការខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់ខ្លួនដើម្បីឲ្យបានទទួលនូវសក្ខីកម្មរបស់សាក្សី ។

ចោទធ្វើការគាបសង្កត់ទៅលើសាក្សី និងជនរងគ្រោះនានានោះបានទេ ហេតុដូចនេះហើយ គឺវានិងមានការបំផ្លាញភស្តុតាង ។

៦. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

៤៦. អាស្រ័យហេតុនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញា ស្នើឲ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះ បដិសេធចោលនូវបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាំងមូលរបស់មេធាវីការពារក្តី ។

ធ្វើនៅភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
នៅថ្ងៃទី២៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩

សហព្រះរាជអាជ្ញា

លោក យ៉េត ចរិយា	**លោក** William SMITH
សហព្រះរាជអាជ្ញារង	**សហព្រះរាជអាជ្ញារង**